

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

LVII год. од изласка

Нови Сад, октобар—новембар 1985.

XXXIV год. непрекидног издажења

Број 10—11

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Др Велибор Лукић

Принцип еквивалентности, монетарни номинализам и индексне клаузуле у облигационом праву

Спасоје Мићуновић

Неки аспекти даљег унапређења рада судова удруженог рада

Петар Максимовић

Порез на укупан приход грађана

Слободан Бељански

Правна сигурност и промена правила о рачунању рокова

ПРАВНА ПРАКСА

Милан Добросављев

Информација о правно-етичким аспектима размењивања и преношења делова људског тела ради пресађивања у сврхе лечења

САОПШТЕЊА

Закон о изменама и допунама Закона о облигационим односима

Из седнице Управног одбора

Са XXII седнице Конференције адвоката

Са XXIII седнице Конференције адвоката

ГОДИШЊА СКУПШТИНА АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Извештај — Посебни део
Биланс стања АКВ

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

LVII год. од изласка

XXXIV год. непрекидног излагања

Нови Сад, октобар—новембар 1985.

Број 10—11

Ч Л А Н Ц И И Р А С П Р А В Е

(СТРУЧНИ РАД)

Др Велибор Лукић
адвокат у Новом Саду

ПРИНЦИП ЕКВИВАЛЕНТНОСТИ, МОНЕТАРНИ НОМИНАЛИЗАМ И ИНДЕКСНЕ КЛАУЗУЛЕ У ОБЛИГАЦИОНОМ ПРАВУ*

I. Уводне напомене

Начело еквивалентности у облигационом праву изазивало је велики интерес правних теоретичара и практичара још у давној прошлости и уско је везано са развојем робноновчаних односа. То је природно и разумљиво, будући да многобројни проблеми који искрсавају поводом примене овог принципа, осетно задиру у облигационе односе странака и рефлектују се на њиховој имовини и правима.

У свим облигационим уговорима на основу којих се врши промет робе, прецизно и јасно садржана је крилатица „do ut des”. Разуме се, тако не мора бити написано или усмено стипулисано. Садржина таквих правних послова у том погледу не оставља никакве сумње. Ово важи не само за размену добара, већ и у области вршења услуга (превоз, посредовање, комисион, трговинско заступање итд.).

Било би погрешно сматрати да су за примену принципа еквивалентности једино заинтересована лица, која непосредно ступају у облигационо правне односе са одређеним престацијама. За његову што потпунију примену итекако је заинтересован друштвени систем, правни поредак, који штитећи појединачне ин-

* Овај рад представља ауторизовано уводно излагање на проширеној седници Комисије за прописе и судску праксу Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду, одржане 27. јуна 1985. године.

тересе субјеката права и обавеза у домену размене добара и вршењу услуга, истовремено штити и друштвене интересе. Интерес јавног поретка утолико је јачи, што у складу са развојем робно-новчане привреде, друштвено правна лица све учесталије и обимније ступају у облигационо-правне односе са физичким и грађанско-правним лицима. У промету економским добрима, тачније роби, налази се друштвено признато радно време, а јавни поредак минуциозно регулише размену робе као опредмећеног рада, кроз многобројна правила понашања — норме које прописује.

Овај циљ се постиже одређеним санкцијама, које могу да буду за неке повреде примене овог принципа и веома енергичне, о чему ће бити речи касније. Разуме се само по себи да то захтева правна сигурност у промету робе и обављању услуга, коју обезбеђује правни систем. Ово се остваривало у различитим системима, различитим средствима, боље рећи различитим санкцијама. У свим системима робноновчане привреде постоји нешто заједничко. То је тежња за применом принципа еквивалентности, тј. сразмере у узајамним престацијама субјеката облигационо правним односима. У то ће нас уверити кратак историјски преглед.

II. Римско право

Римско грађанско право поставило је темељ грађанског права уопште, а облигационог посебно. Грађанско право почиње да се развија у каснијој фази, у складу са развојем робноновчане производње као основе развоја грађанског права. Затворена и натурална привреда, лишена промета робе, није могла изазвати развој грађанског, а да се и не говори — облигационог права. Подела рада тада скоро не постоји. Производи се и троши у оквиру племена или породице. Размене добара готово да нема. Стога је и првобитно римско право, као надградња затворене и натуралне привреде, регулисало само односе који настају на тој основи. Тако класично право не тражи да предмет и цена буду у некој равнотежи. Дакле, цена није морала бити правична (*pretium iustum*). Римљани су у то време сматрали да је природна тежња сваког човека (слободног римског грађанина) да продаје што скупље, а да купује што јефтиније. Ипак понуда цене имала је бити озбиљна, што ће рећи да не буде фиктивна или симулована. Времена су се мењала. Римско царство је западало у привредне тешкоће, па је Диоклецијан био принуђен да изда едикт (*De pretis verum venalium*), којим је одредио цене знатног броја добара из области купопродаје и најма. Јустинијан је отишао даље. Он је поставио принцип да приликом купопродаје земљишта, цена не сме бити мања од половине стварне вредности. У противном, продавац, и само он, има право да уговор раскине. За купца је пак резервисано право да може доплатити цену и спасе уговор од раскида. Ово право купца признавао је и суд, уколико дође до тужбе.

III. Средњи век

У средњем веку замире грађанско право Рима. Привреду феудализма карактерише затворена, натурална привреда, особито у областима које су припадале Римској империји. Варварска племена, која су освајала те области, нису била у стању да приме римску културу, а самим тим ни римско право. Робна размена сведена је на најмању могућу меру. Па и у том смислу ваља правити разлику: у градовима су робноновчани односи били нешто живљи. Ово, наравно, вреди за рани феудализам од V до XI века и за касни феудализам од XI до XVI века, тј. до новог века. Тако је било на Западу. Идеолог је била хришћанска црква. Развој индустрије и трговине, најпре у Италији, а затим и у другим земљама Западне Европе, условљавају појаву реципираног римског права. Канонско право ствара појам „правичне накнаде“, у оквиру цеховске размене. Додуше, слободна воља странака ствара обавезу, али постоји овлашћење суда да испита није ли нека од странака преварена и да ли је цена правична, што даље значи установљење да ли је цена у еквивалентном односу са купљеном робом. Тада настаје појам *laesio enormis*.

IV

Капитализам као развијен систем робне производње је даље развио и разрадио принцип еквиваленције у облигационим односима. И у *Code civilu*, који је донет 1804, и у Аустријском грађанском законнику од 1811, и у Немачком грађанском законнику од 1874, па у Швајцарском грађанском законнику, дакле у свим модерним кодификацијама, овај принцип је заступљен у облигационо-правним односима. Масовна робна производња и њена размена, императивно су захтевале еквивалентност. И сви други грађански законици, који су донети по узору на наведене, у том погледу не чине никакав изузетак. Није изузетак ни Грађански законик Србије, који је, и иначе, био скраћен превод АГЗ, а „није успео ни као превод, а још мање као скраћивање“.

V. Наше позитивно право

Наш Закон о облигационим односима садржи знатан број одредаба, у којима је, на јасан начин садржан принцип еквивалентности у облигационоправним односима. Принцип равнотеже у узајамним имовинским давањима — престајања заштићен је, на сигуран начин, нарочито тамо где би могао бити нарушен, или изигран. Примена принципа једнаке вредности поставља се за двостране уговоре. То су уговори поводом чијег склапања извиру узајамне обавезе и права странака. Није од значаја да ли су те обавезе настале у исто време, или у току испуњења уговора. Релевантно је да су закључени сагласношћу воља, а не као израз неког другог извора облигација. Реч је о уговорима са накнадом.

За примену принципа једнаких узајамних престација од важности је и подела уговора на теретне (онерозне) и лукративне (доброчине). За разматрано питање ова подела је битна. Код теретних уговора свака странка даје еквивалент за оно што прима од друге странке. Или, јасније речено, за предмет даје се цена. Лукративни уговори не претпостављају добијање било какве накнаде за оно што се даје, на пример, поклон. Двострани или вишестрани уговори увек садрже права и обавезе странака. У ове спадају комутативни уговори, код којих су узајамна давања једнака, за разлику од мешовитих уговора при чијем се испуњењу даје извесна накнада. Најзад, треба поменути и алеаторне уговоре (уговори на срећу) код којих се не зна нити треба да се зна ко добија, а ко губи.

Закон о облигационим односима посебно нормира начело узајамних давања, у ствари, једнаке вредности давања у двостраним уговорима. То начело је у чл. 15. формулисано на овај начин: „У заснивању двостраних уговора учесници полазе од начела узајамних давања. Законом се одређује у којим случајевима нарушавање тога начела повлачи правне последице.”

Одговорност за материјалне и правне недостатке, у вези са ставом 2. цитираног чл. 15. Закона, у чл. 121. се каже да сваки уговарач одговара за материјалне недостатке свог испуњења, а за правне недостатке испуњења предвиђа се дужност уговарача да штити другу страну од права и захтева трећих лица којима би њено право било искључено или сужено. Традиција је у праву да је преносилац, код свих уговора са накнадом, дужан да обезбеди не само мирну, већ и корисну државину за другог уговарача, а то значи да ствар користи или да се њоме служи сходно циљу ради кога је уговор закључен. У чл. 478. питање материјалних недостатака код продаје посебно се регулише овим речима: „Продавац одговара за материјалне недостатке ствари које је она имала у часу прелаза ризика, без обзира да ли му је то било познато. Продавац одговара и за оне материјалне недостатке који се појаве после прелаза ризика ако су последица узрока који је постојао пре тога. У чл. 500. став 2. стоји овлашћење купцу да може да снизи цену, ако је још није исплатио, или да му се накнади штета, као приговор против продавчевог захтева да му се исплати цена.

Пример очигледне заштите начела еквивалентности у нашем праву представљају одредбе чл. 139. Закона, које решавају питање прекомерног оштећења и забране зеленашких уговора. Овде се изричито даје право оштећеној страни да може захтевати поништење уговора ако за праву вредност није знала приликом закључења двостраног, дакле онерозног уговора.

Зеленашки уговор је по Закону ништав. Треба направити дистинкцију *laesio enormis* и зеленашког уговора. У оба случаја је услов постојања очигледна несразмера између онога што се даје и онога што се прима. За постојање зеленашког уговора захтевају се допунски, како објективни тако и субјективни услови оштећеног. То су: стање нужде или тешко материјално стање ош-

тећеног, његово недовољно искуство, лакомисленост или зависност. Разлика је и у томе што је зеленашки уговор ништав и сматра се да није ни закључен, па суд само констатује ову чињеницу, а у случају прекомерног оштећења суд поништава такав уговор. Према томе, код лезионираних уговора, поништење захтева странка за коју је уговор лезиониран, док се на зеленашки уговор сходно примењују одредбе Закона о последицама ништавости и о делимичној ништавости уговора.

У члановима 133—136. Закона обухваћена су правила о раскиду и измени уговора због промењених околности. Циљ је исти: пружање заштите оном уговарачу чије је давање у несразмери са престацијом друге стране. Претпоставка је да после закључења уговора наступе околности које отежавају испуњење обавеза једне стране, или ако се због тих околности не може остварити сврха уговора, а у оба случаја у тој мери да уговор више не одговара очекивањима уговорних страна и да би по општем мишљењу било неправично одржати га на снази такав какав је, па страна којој је отежано испуњење обавезе, или страна која због промењених околности не може остварити сврху уговора, може захтевати да се уговор раскине. Све ово уз ограничења у ст. 2, 3. и 4. чл. 133. и чл. 135. Закона.

За разлику од прекомерног оштећења, у случају клаузуле *rebus sic stantibus*, у којем уговорне обавезе долазе у несразмеру после закључења уговора, дакле у току његовог испуњења, а никако у моменту склапања уговора као код *laesio enormis*. А и услови су другачији, на шта, на несумњив начин, упућују законске дефиниције.

Према члану 274. Закона о облигационим односима суд ће на захтев дужника смањити износ уговорне казне ако нађе да је она несразмерно висока с обзиром на вредност и значај предмета обавезе. А у следећем члану 275. даје се право повериоцу да захтева уговорну казну и кад њен износ премаша висину штете, а и у случају када није претрпео никакву штету. Ово је правилно и логично законско решење, јер се захтев за исплату уговорне казне не заснива непосредно на штети, него на уговору. Уговорна казна даје предност повериоцу у поређењу са његовим правом за накнаду штете, јер не мора да доказује ни дужникова пропуштања а ни висину штете. Ипак је Законом суд овлашћен да уговорну казну смањи, ако су за то испуњени услови, горе поменути.

У низу прописа овог Закона регулише се питање висине накнаде и код других уговора (посредовање, трговинско заступање, комисион). Исто, *mutatis mutandis*, важи и за уговорену највишу накнаду за проузроковану штету. У чл. 870. ст. 1. прописује да су ништаве одредбе уговора о организовању путовања којима се искључује или смањује одговорност организатора путовања. Пуноважна је, међутим, писмена одредба уговора, којом се унапред одређује највиши износ накнаде под условом да није у очигледној несразмери са штетом. Накнада штете коју је складиштар дужан платити због пропасти, умањења или оштећења робе за

време од њеног пријема до предаје, не може прећи стварну вредност робе, осим ако је штету проузроковао намерно или крајњом непажњом.

Ваља при свему томе, свакако, имати у виду да свако нарушавање начела једнаке вредности не може и не треба да производи исте правне последице. Начело законитости и правна сигурност захтевају да се не занемари колика је повреда принципа еквивалентности, а то ће рећи неравнотежа у међусобним престајацијама уговарача. Неки од ових послова ништави су већ по сили закона, а за већи број осталих законске одредбе треба да буду за суд само гипка директива.

VI. Монетарни номинализам и индексне клаузуле

Наше позитивно облигационо право посебно и са доста пажње регулише новчане обавезе. Када је реч о таквим обавезама, одмах ваља рећи да је Закон о облигационим односима прихватио начело монетарног номинализма. Према овом начелу када обавеза има за предмет новац, дужник је у обавези да исплати повериоцу онолики број новчаних јединица, на који обавеза гласи. Али се одмах додаје корекција „уколико закон не наређује што друго“. У том контексту постоји начелна забрана индексних клаузула, којима се износ новца, наравно динара, условљава променама цена роба и услуга, израженим индексом цена утврђеним од надлежних органа. Од тога се одступа, тако да ће бити пуноважна клаузула уговора ако је тај индекс у каузалној, економској вези са предметом посла, а да при том нема ни спекулативни карактер, или ако је та клаузула стипулирана са циљем да се заштити животни стандард уговорне стране. Без обзира на истакнуте изузетке, Закон о облигационим односима се определио за начело монетарног номинализма а не валоризма. Ти изузеци, међу које долази и пропис из чл. 397. о клизној скали, ништа радикално не мењају у погледу овог законског опредељења, без обзира на чињеницу да таквих корекција начела монетарног номинализма има више од наведених. У том правцу није сувишно подсетити на Одлуку СИВ-а о висини стопе затезних камата, као и три измене те Одлуке, које су донете да се заштите угрожени интереси поверилаца, с једне стране и да се појача уговорна и финансијска дисциплина уговарача с друге стране. Нема сумње да и Закон о изменама и допунама Закона о облигационим односима, објављен у „Службеном листу“ од 26. јула 1985. године, у делу о каматама, има исту интенцију.

VII. Правна схватања врховних судова

Грађанско одељење Врховног суда Србије, на седници од 17. маја 1984. године, изразило је правно схватање, које у делу који је од непосредног интереса за овај рад, цитирам:

„Уговор на основу кога се преноси право коришћења или својине на непокретности који није закључен у смислу чл. 4. Закона о промету непокретности СР Србије, односно чл. 10. раније важећег Закона о промету непокретности СР Србије, не производи правно дејство“... „Кад се дозволи реституција онога што су странке примиле по основу уговора који не производи правно дејство, примениће се правило истовременог испуњења, имајући у виду начело једнаке вредности узајамних давања у време доношења судске одлуке“.

Поводом овог правног схватања Парнично одељење Врховног суда Војводине је на седници, одржаној 12. октобра 1984. године, изразило следеће правно мишљење:

„1. У односу на ст. 1. заузетог правног схватања, нема примедаба“.

„3. У односу на ст. 3. заузетог правног схватања, када је одређена реституција примљеног по основу ништавог уговора, не може се применити правило враћања према вредностима у време доношења судске одлуке, него треба поступити по принципу монетарног номинализма. Наиме, у смислу прописа чл. 104. став 1. Закона о облигационим односима, валоризам се истина предвиђа, али само у случајевима када није могуће вратити оно што је по ништавом уговору примљено, или ако се природа онога што је испуњено противи враћању. Принцип номинализма је правило, а принцип валоризма изузетак и примењује се само у случају када је законом прописан (чл. 304. ЗОО).“ (Оба цитата су из „Гласника Адвокатске коморе Војводине“ за јул—август 1985. године).

Прво, није јасно због чега су оба суда изразила правно схватање, односно правно мишљење за реституцију поводом преноса права коришћења или својине непокретности, за случај да уговор о томе не производи правно дејство, а не и за све остале уговоре, који, такође, не производе правно дејство. У питању је правно схватање и мишљење одељења ових судова, а не суђење у појединачном спору.

Друго, није било разлога да се на седницама одељења врховних судова изражава схватање и даје правно мишљење о питању на које је изричито дао одговор сам Закон о облигационим односима у чл. 104. став 1. и чл. 394, на које оправдано упућује и позива се мишљење Парничног одељења Врховног суда Војводине.

ЛИТЕРАТУРА

1. Др Андрија Гамс, Увод у грађанско право, општи део, II прерађено и допуњено издање, Београд, 1956.
2. Др Борис Визнер, Грађанско право у теорији и пракси, друго прерађено и допуњено издање, књига прва, Осигек, 1956.
3. Вуковић, Правила грађанских законика, Загреб, 1961.

4. Др Љубиша Милошевић, Облигационо право, шесто измењено и допуњено издање, Београд, 1982.
5. Др Милан Бартош, Основи приватног права, Београд, 1937.
6. Др Михајло Константиновић, Природа уговорне казне — смањење од стране суда, Анали Правног факултета у Београду, бр. 3-4, Београд, 1982.
7. Др Михајло Константиновић, Оштећење преко половине и зеленашки уговори, Анали Правног факултета у Београду, бр. 3-4, Београд, 1982.
8. Др Михајло Константиновић, Облигације и уговори, Скица за Законик о облигацијама и уговорима, Београд, 1969.
9. Др Михајло Константиновић, Предговор, Швајцарски законик о облигацијама, Београд, 1962.
10. Др Драгомир Стојчевић, Римско облигационо право, Београд, 1960.
11. Др Слободан Перовић, Облигационо право, Београд, 1980.
12. Др Слободан Перовић, Предговор, Закон о облигационим односима, Београд, 1978.
13. Др Владимир Капор, Уговор о куповини и продаји робе, према Општим узансама за промет робом, треће прерађено издање, Београд, 1960.
14. Др Владимир Капор, Уговор о куповини и продаји робе према Општим узансама за промет робом, Београд, 1956.

Спасоје Мићуновић

судија Суда удруженог рада СР Црне Горе

НЕКИ АСПЕКТИ ДАЉЕГ УНАПРЕЂЕЊА РАДА СУДОВА УДРУЖЕНОГ РАДА

Како уређивати односе

По Уставу СФРЈ, судови удруженог рада и друштвени правобраниоци самоуправљања су друштвени, а не државни органи. Сфери власти одговарају редовни, а сфери самоуправљања самоуправни судови. Истина, та друштвеност и организованост ових институција у њиховом раду није довољно изражена. Нијесу се развили у довољној мјери као органи друштвеног самоуправљања, јер по начину кандидовања, избора, организовања, финансирања, као и рада имају све атрибуте државног органа, иако је замишљено да самоуправни судови постану интегрални дио система удруженог рада. Отуда се јавила потреба промјене законске регулативе у начину кандидовања и избора, тако да одговорност у кандидовању треба да преузме синдикат, а да избор судије врше вијећа удруженог рада у скупштинама друштвено-политичких заједница. Друштвеном акцијом треба превазилазити негативне утицаје на кадровски избор од стране ужих структура и осамосталити их у раду. У том правцу потребне су и одговарајуће промјене у начину финансирања и спријечити преовладајући утицај извршних вијећа.

Ради тога је Савезно вијеће Скупштине СФРЈ још у јуну 1981. године, указало на потребу измјена и допуна Савезног Закона о судовима удруженог рада („Сл. лист СФРЈ”, бр. 24/74), ради његовог адекватнијег и потпунијег усклађивања са интенцијама Устава и Закона о удруженом раду.

Нови Савезни закон о судовима удруженог рада („Сл. лист СФРЈ”, бр. 38/84), утврђујући начела о образовању, надлежности и саставу судова удруженог рада, опредјељују врсте првостепених судова, стварну и мјесну надлежност, структуру суда и начин избора судија, утврђује обавезу образовања опште сједнице у републичком и покрајинском суду удруженог рада и уређује друга

питања од значаја за обезбеђење јединствених основа система судова удруженог рада.

У уводним одредбама поменутог Закона се утврђује положај судова удруженог рада у судском систему, њихова физиономија и основа институционалне претпоставке које поспјешују њихово функционисање. Дакле, начелно су регулисана бројна питања, као „њихов друштвени положај, основи за вршење судске функције, имунитет судија, јавност рада, правна природа и дејство одлука ових судова, начин њиховог извршења, односи судова и других органа и организација и обавеза пружања помоћи у раду судова удруженог рада, затим, обавеза праћења друштвених појава и односа, рад опште и заједничке сједнице”.

Уставним одредбама прихваћено је опредељење да су судови удруженог рада категорија самоуправних судова који у јединственом систему власти и самоуправљања радничке класе и свих радних људи врше заједно са редовним судовима судску функцију.

— У односу на начело самосталности и независности у раду судова и основа за суђење, као и на јавност рада нови Закон не садржи неке битније измјене изузев што су ова питања потпуније и јасније регулисана.

Потребну новину представљају одредбе које се односе на имунитет судија, јер раније Закон није садржавао ову одредбу. Према члану 4. новог Савезног закона, судија суда удруженог рада не може бити позиван на одговорност за мишљење дато приликом доношења судске одлуке нити због тога може бити стављен у неповољнији положај, а у поступку покренутом због кривичног дјела учињеног у вршењу судијске функције не може бити притворен без одобрења надлежне скупштине друштвено-политичке заједнице. Истаћи је да је питање имунитета судија на одређени начин било регулисано републичким и покрајинским законима о судовима удруженог рада.

Одредбом чл. 226. ст. 2. Устава СФРЈ, Савезним Законом се утврђују начела о образовању, надлежности и саставу судова удруженог рада. У односу на образовање судова нови Закон садржи одредбе о могућности образовања судова удруженог рада на територијалном принципу, тако што се суд првог степена образује за територију једне или више општина, а суд другог степена за територију републике и аутономне покрајине. Истовремено се пружа могућност да се законом, односно самоуправним општим актом може образовати суд удруженог рада првог степена за рјешавање одређене врсте спорова из друштвено-економских и других самоуправних односа. До сада су ови судови могли постојати као посебни судови удруженог рада самоуправних интересних заједница. Ови судови су образовани само у СР Словенији при самоуправним интересним заједницама пензијског и инвалидског осигурања здравствене заштите, дјечје заштите и физичке културе, а сада се врше припреме за образовање суда удруженог рада специјализованог за рјешавање стамбених спорова.

Умјесто самоуправне — судска одлука

Према одредбама чл. 12. ст. 2. новог савезног Закона о судовима удруженог рада, првостепени суд за рјешавање одређених врста спорова из друштвено-економских и других самоуправних односа може се конституисати не само самоуправним општим актом, већ и законом. Кад се образује самоуправним општим актом, овај суд треба да рјешава све спорове који настају из односа у самоуправним интересним заједницама, заједницама осигурања, удруженим банкама, пословним заједницама, коморама, другим општим удружењима и сличним асоцијацијама.

Међутим, када се образује законом овај суд треба да рјешава одређену врсту спорова на подручју читаве републике. Ти спорови се могу тичати самоуправних односа у области путне привреде, саобраћаја, цијена, коришћења енергије и слично. Организовање ових судова знатно би допринијело економичности, рационалности и ефикасности у раду судова удруженог рада.

Територијални првостепени судови, као основни судови удруженог рада, рјешавају велики број спорова и постоји стална тенденција њиховог раста. Према статистичком извјештају Савезног секретаријата за правосуђе и организацију савезне управе, за 1983. годину, прилив предмета по републикама и покрајинама изгледа овако: Босна и Херцеговина 16.700, Хрватска 12.831, Војводина 7.679, Словенија 7.483, Македонија 6.548 и Црна Гора 3.090 предмета.

Велики број спорова и мали број основних судова удруженог рада учинили су да радници, њихове организације и други субјекти удруженог рада остварују судску заштиту са доста тешкоћа, јер долазак у суд, нарочито из удаљених мјеста, проузрокује значајне трошкове и смањује часове ефективног рада. Висину трошкова и број изгубљених часова повећава удаљеност суда. Већ сада се цијени да се коштање судских трошкова по предмету креће око 15.000 динара. Отуда је разумно, оправдано и цјелисходно размислити о потреби образовања већег броја основних судова удруженог рада на подручју република и покрајина и тражити излаз из постојеће ситуације у образовању већег броја основних судова удруженог рада или пак оснивањем издвојених одјељења тих судова или и на један и други начин. Изражено је мишљење да би се судови удруженог рада, при постојећој организацији, могли приближити удруженом раду организовањем суђењем у мјесту учесника. Према чл. 12. ст. 1. савезног Закона о судовима удруженог рада основни судови су обавезни и образују се законом за територију једне или више општина. Њихов положај и назив не треба мијењати.

Према чл. 14. новог савезног Закона о судовима удруженог рада у суђењу учествују радници, други радни људи и грађани као судије. Радници, други радни људи и грађани као судије врше судску функцију повремено, док стално (професионалне) судије су на сталном раду у суду. Број повремених судија мора бити одређен условима утврђеним законом. Ови услови треба да обезбиједе да се судска функција у судовима удруженог рада остварује на не-

професионалној основи, а то се може постићи утврђивањем процента учешћа сталних судија у укупном броју носилаца судске функције. С обзиром да је број судија на сталном раду ограничен, они не могу да учествују у сваком суђењу, па поменути одредбу по њиховом учешћу у суђењу треба схватити као критеријум од значаја за одређивање састава суда, а не судског вијећа.

Грађани до сада нијесу могли бити носиоци судске функције у суду удруженог рада. Сада њихово учешће у судском вијећу требало би да буде обавезно у рјешавању спорова из самоуправног односа у коме су грађани носиоци права и обавеза. Такви су спорови поводом референдума или других облика личног изјашњавања и на зборовима грађана или станара, мјесних самодоприноса, самоуправног организовања у Заједницама пензијског и инвалидског осигурања, удружењима грађана, стамбеним задругама и слично.

Радници, други радни људи и грађани као судије и судије на сталном раду, равноправни су у суђењу и зато су сви судије.

Чланом 15. новог савезног Закона о судовима удруженог рада, одређено је да се избор судија врши на начин утврђен законом, односно самоуправним општим актом у складу са законом. Основни критеријуми за избор судије треба да буде познавање самоуправних односа, искуство у раду и самоуправљању, познавање прописа и способности њиховог примјенивања, углед и повјерење средине у којој живе и раде. Судије на сталном раду, поред свега овога, треба да имају високо правно образовање и положен правосудни испит.

Истина, то се од њих до сада у свим републикама и покрајинама није захтијевало изузев СР Словеније и Македоније, али, с обзиром да они обезбеђују стручну контролу квалитета судских одлука у чијем доношењу учествују, неопходно је да посједују посебне стручне способности.

Предлагање судија из редова радника и других радних људи треба да буде повјерено Синдикату, а предлагање из реда грађана Социјалистичком савезу радног народа, док избор судија основних судова удруженог рада, односно судија републичког суда удруженог рада треба да врши Вијеће удруженог рада дотичне скупштине друштвено-политичке заједнице. Заправо, начин избора судија у суду за рјешавање одређених врста спорова треба да се уреди актом о образовању суда, а ако се овај суд образује да рјешава све спорове на подручју читаве републике, поступак се уређује законом. Кад се образује да рјешава све спорове у оквиру одређене самоуправне асоцијације начин избора судија уређује се самоуправним општим актом.

Надлежност судова удруженог рада опредељује њихов однос према редовним судовима и другим самоуправним судовима. Члан 16. савезног Закона о судовима удруженог рада, указује да спорове из друштвено-економских и других самоуправних односа рјешавају судови удруженог рада и други самоуправни судови и да их не могу рјешавати редовни судови.

Чланом 226. ст. 1. Устава СФРЈ, судовима удруженог рада повјерено је да одлучују о постојању услова за организовање основних организација удруженог рада и радних заједница и о захтјевима за заштиту права рада друштвеним средствима и других самоуправних права и друштвене својине и да рјешавају спорове о организовању и издвајању основних организација удруженог рада, о закључивању и спровођењу самоуправних спорова, о удруживању и међусобним односима у удруженом раду.

Рјешавање ових спорова спада у апсолутну надлежност судова удруженог рада и, њу је преузео савезни Закон о судовима удруженог рада (чл. 16. ст. 1.). Ове спорове не могу да рјешавају други самоуправни судови. Овај Закон, одређује да судови удруженог рада одлучују и о другим споровима из друштвено-економских и других самоуправних односа, ако законом, односно самоуправним општим актом у складу са законом, није предвиђено да о њима одлучује други самоуправни суд. Суд удруженог рада у овим споровима одлучује супсидијарно, тј. кад њихово рјешавање није стављено у надлежност којег другог самоуправног суда.

Ова супсидијарност опредељује односе судова удруженог рада и осталих самоуправних судова (арбитража, изабрани судови, мировна вијећа и други облици).

Стварна надлежност

Основни суд удруженог рада, као обавезни територијални суд, стварно је надлежан да у првом степену рјешава све спорове који су законом или самоуправним општим актом у складу са законом стављени у надлежност специјализованог суда удруженог рада или другог самоуправног суда. Савезни Закон о судовима удруженог рада (чл. 17. ст. 2) одређује да су судови удруженог рада искључиво надлежни, да поред спорова из њихове Уставом утврђене надлежности, рјешавају спорове о законитости одлуке арбитраже, односно изабраних судова, као и друге спорове одређене законом. Те друге спорове треба да одреди републички Закон о судовима удруженог рада. То могу бити спорови о уређивању одређених самоуправних односа, о међусобној усклађености самоуправних општих аката, о законитости одлука скупштина друштвено-политичких заједница у увођењу привремене мјере друштвене заштите, о заштити права поводом спровођења референдума или избора и слично.

Стварна надлежност специјализованог суда удруженог рада утврђује се законом, односно самоуправним општим актом у складу са законом. Ова надлежност се утврђује законом, само када се и суд обавезује законом.

Новим савезним Законом о судовима удруженог рада, предвиђено је да суд удруженог рада образован за територију републике односно аутономне покрајине одлучује по жалбама и ванредним правним средствима. Овај суд одлучује у првом и последњем степену о споровима о законитости акта скупштина дру-

штвено-политичких заједница којима се одређују привремене мјере друштвене заштите. Мјесна надлежност нема већи значај за организацију судова удруженог рада, па се за то о овом питању и у овом контексту нећемо бавити.

Према чл. 226. ст. 2. Устава СФРЈ, поступак пред судом удруженог рада уређује се савезним Законом. Закон о поступку пред судовима удруженог рада још није донесен. Ради тога су из новог савезног Закона изостале одредбе о поступку којих је било у Закону о судовима удруженог рада, а у питањима која нијесу уређена тим одредбама, сходно ће се, као и до сада, користити одредбе главе прве до двадесет пете Закона о парничном поступку, ако одговарају природи спорова и самоуправних односа. Истина, у пракси судова удруженог рада то ствара доста потешкоћа. Закон о поступку пред судовима удруженог рада садржаваће начелне одредбе, заједничке одредбе за све врсте спорова и посебне одредбе за рјешавање одређених врста спорова. Увешће се још једно ванредно правно средство преиспитивања донесених одлука, регулисаће се поступак посредовања, потпуније ће се одредити улога Синдиката и друштвеног правобраниоца самоуправљања у поступку и уредити низ других процесно-правних питања у складу са природом спорова које судови удруженог рада рјешавају.

Према чл. 28. ст. 1. тач. 12. Устава СФРЈ, република уређује посебне поступке у областима у којима сама уређује и друштвене односе. Када је ријеч о односима у удруженом раду, република би могла прописивати посебне поступке за заштиту права у области здравствене заштите, пензијског и инвалидског осигурања, запошљавања, заштите на раду, иновација, рационализација и других видова стваралаштва, давања станова на коришћење, спровођење избора и референдума и слично. Разумије се, она би то чинила законима којима се уређују и сами односи у одређеној дјелатности. Процесне одредбе републичког закона искључују примјену одговарајућих процесних одредби савезног закона, као што и сваки посебан процес искључује примјену општег.

Према чл. 6. ст. 3. и 4. новог савезног Закона о судовима удруженог рада, одлуке судова извршава редовни суд по правилима извршног поступка, уколико се оне могу извршити по тим правилима, док извршење одлуке судова удруженог рада који се не могу извршити по правилима извршног поступка, обезбеђује скупштина друштвено-политичке заједнице.

Посебни проблеми постоје у вези са обезбеђењем извршавања одлука судова удруженог рада које нијесу подобне за судско извршење. У статутима општина нема одредаба о надлежностима за предузимање одређених мјера према субјектима који се супротстављају извршењу, нити је одлукама о организацији општинске управе стављено у дјелокруг одговарајућим органима управе да се старају о извршењу одлуке судова удруженог рада. Потпуно је нова одредба која обавезује судове удруженог рада да прате

извршење свих одлука и да сарађују са органима надлежним за њихово извршење. Иначе, и даље стоје обавезе да одлуке судова удруженог рада извршавају прије свега учесници у спорном самоуправном поступку којима је одлуком наложено извршење одређене обавезе и редовни судови, како је већ речено по правилима извршног поступка.

С обзиром на све већи број одлука судова удруженог рада који се, због свог специфичног карактера, не могу извршавати по правилима извршног поступка, неопходно је да се приступи доношењу закона којим би се уредио начин и утврдиле мјере обезбеђења извршења таквих одлука од стране скупштине друштвено-политичке заједнице, јер основ за њихово доношење постоји у чл. 233. ст. 3. Устава СФРЈ.

Пракса је показала да тамо гдје је вођење поступка повјерено судијама без правног образовања, долази до проблема у вођењу расправе, па функцију председника вијећа у најчешће случајева преузима стручни сарадник, иако то закон не допушта. Слабост у вођењу поступка има знатног утицаја на квалитет утврђивања чињеница, јер различито утврђивање и расветљавање истих спорних односа, може довести и до различитих одлука свуда тамо гдје је вођење расправе повјерено судијама који имају одговарајуће стручно образовање, независно од тога да ли су на сталном раду или не, што је могуће спровести годишњим распоредом рада судија. Ове судије би обављале стручни дио правосудне функције за читаво вијеће, да би уз пуну равноправност свих судија при одлучивању могло квалификовано да одлучује о спорном односу. Судија који би водио расправу имао би веће обавезе, али не и већа права од осталих судија у вијећу, тако да се повјеравањем стручних послова једном судији не би доводило у питање право свих судија у вијећу да одлучују о предмету спора, што је и суштина суђења. Код великог, ако не и највећег броја основних судова се тако и поступа, што значи да је прилаз проблему вршења стручног дијела правосудне функције различит. Ове разлике могле би се отклонити, ако би се законом прописало да у саставу сваког вијећа мора бити судија са одређеним правним образовањем.

У суду удруженог рада СР Црне Горе судско вијеће сачињавају судије из реда радника у удруженом раду и двојица судија на сталном раду. Ова пракса се показала корисном, јер сталне судије обезбеђују квалитетно вршење стручних послова у вијећу у чијем раду учествују. Судије у вијећу се смјењују у улози председника. Улогу извјестиоца обично има председник вијећа, а поред сталних судија улогу извјестиоца у Суду удруженог рада СР Црне Горе врше виши савјетници и стручни сарадници. С обзиром да вијеће одлучује на основу чињеница које му извјестилац изнесе, јасно је да стручни сарадник учествује у суђењу, иако не одлучује. Отуда се с правом поставља питање да ли он може бити извјестилац. Стручни сарадници не могу бити извјестиоци, јер нијесу судије, али ни судије на сталном раду не могу задовољити

потребе суда у погледу извјештавања, јер их нема довољно, а прилив предмета из године у годину је све већи. Према томе, постојећу праксу треба мијењати истовремено са стварањем услова да извјестиоци буду само судије.

Уједначавање судске праксе

Суд удруженог рада СР Црне Горе предузео је низ мјера у циљу уједначавања судске праксе. Још од првог дана свог оснивања утврђује правне ставове од значаја за јединствену примјену прописа и објављују их у „Билтену“ који је доступан судијама и свим судовима, као и свим већим организацијама удруженог рада. Инсистирајући на јединственом рјешавању спорова Суд удруженог рада СР Црне Горе, заузео је начелан став да се појединачни предлози учесника у истом спорном односу разматрају у јединственом поступку, да би се према свима донијела једна одлука. Једанпут годишње Суд врши обиласке основних судова, који су, углавном, посвећени усаглашавању судске праксе. Све ове активности знатно су утицале да се пракса судова удруженог рада уједначи. Међутим, још има појава, али су оне све рјеђе, да судови удруженог рада доносе различите одлуке у истим или сличним споровима. Томе је ишла на руку и околност да до сада није постојао пропис по коме су судска вијећа била дужна да се придржавају ставова Суда. Такав пропис сада постоји, јер чл. 10. ст. 2. новог савезног Закона о судовима удруженог рада, прописано је да су правна схватања опште сједнице републичког суда обавезна за сва вијећа тог суда. Истина, таква је пракса била и до сад присутна у раду судова удруженог рада на подручју СР Црне Горе. Општа сједница ће моћи да се конституише тек по доношењу републичког закона о судовима удруженог рада, који ће одредити њен састав.

Проблем јединства праксе судова удруженог рада произилази из чињенице да систем судова удруженог рада није адекватно прилагођен захтјевима цјелине удруженог рада, јер је удружени рад јединствен и не трпи било какве републичке или покрајинске границе.

Али, независно од тога у Федерацији не постоји суд удруженог рада, који би обезбиједио јединствену примјену савезних прописа у тим областима. Просто је несхватљиво да у јединственом систему заштите друштвене својине и самоуправљања постоји Савезни друштвени правобранилац самоуправљања а не постоји Савезни суд удруженог рада.

Спорови из друштвено-економских односа не настају покретањем поступка пред судом удруженог рада већ знатно раније. Самим тим настали спорови могу се отклањати независно од покренутог поступка усаглашавањем и посредовањем (чл. 40. ЗУР-а). Велики допринос оваквом начину рјешавања насталих спорова могу да дају и судови удруженог рада. Они то чине у оквиру

своје превентивне дјелатности, којом се у знатној мјери опре-
дјељује укупни карактер судске функције у овим судовима.

Према томе, судови удруженог рада посредују у усклађива-
њу различитих самоуправних интереса: учешћем у разговорима
заинтересованих субјеката, давањем правних савјета и мишљења,
указивањем на недостатке у самоуправној регулативи и потреби
да се одређени самоуправни општи акти измијене, допуне или
донесу, давањем сугестија о начину отклањања несагласности и
спорова или на други начин. Тако су судови удруженог рада и
инструктивни и консултативни органи самоуправних организација
и заједница у поступку доношења самоуправних општих аката, а
нарочито у погледу уређивања одређених самоуправних односа.
Ово се нарочито односи на основне судове удруженог рада који
су по природи своје надлежности у повољнијем положају од ре-
публичког суда удруженог рада за такав вид сарадње.

Суд удруженог рада СР Црне Горе, годишњим програмом
свога рада посвећује изузетно велики значај превентивном дјело-
вању. Он то чини разматрањем питања од интереса за јединствену
примјену прописа, заузимањем правних становишта, њиховим
систематским објављивањем карактеристичних одлука у средстви-
ма информисања, организовањем савјетовања или скупова у са-
моуправним организацијама и заједницама, сталним обиласцима
основних судова удруженог рада и на други начин.

Законска је обавеза свих судова удруженог рада да прате и
проучавају друштвене појаве и да о својим запажањима обавјештавају
делегате скупштине, Синдикат и друге организације, да-
јући предлоге за спречавање друштвено-штетних појава. Овој
врсти превентивног дјеловања судови треба да посвете још већу
пажњу, нарочито у погледу информисања радника о појавама
које запазе у њиховим организацијама. О превентивној дјелат-
ности судске функције строго се води рачуна и о поступку рје-
шавања спорова доношењем судске одлуке. Колективни спорови
или спорови од ширег друштвеног интереса за радне људе у са-
моуправним организацијама, све се више рјешавају на лицу мјес-
та усљед чега и само суђење, односно донијета одлука остварује
првенствено дејство. Иначе, суд је дужан да учесницима у сва-
ком поступку омогући споразумно рјешавање насталог спорног
односа. Ако учесници закључе споразум, онда је усаглашавање
учесника остварено током самог поступка, посредством суда, па
је и то један од видова првенствене улоге.

Одлука којом је уређен одређени самоуправни однос или
поништен самоуправни општи акт, односно појединца његова од-
редба, само по себи, има снагу првенственог акта, јер непосредно
утиче на отклањање узрока спорова. Свака правоснажна судска
одлука која може имати превентивно дејство требало би да се
објављује на начин којим се иначе информишу радници, без об-
зира у којем су спору донијети.

Судови удруженог рада требало би да посвете знатно већу
пажњу законској обавези покретања поступка пред надлежним
уставним судом кад оцијене да пропис или општи акт, који би тре-

бало да примијене није у сагласности са уставом или законом. Они су то, истина, до сада чинили, али не у довољној мјери у којој је требало, јер су потребе биле знатно веће.

Из свега овога јасно се види да су облици првенственог дјеловања прилично разноврсни. Неки се јављају прије, а неки у току поступка. Једно вријеме било је и претјеривања, али су и такви случајеви били мотивисани жељом да се унаприједи превентивна улога суда.

Према томе, судови удруженог рада морају перманентно јачати своју превентивну улогу, јер се на тај начин непосредно укључују у рјешавању насталих спорних односа. Самим тим они непосредно утичу и на отклањање узрока нарушавања самоуправних односа.

О свим овим питањима на сједници Предсједништва републичких и покрајинских судова удруженог рада одржаној дана 7. маја 1985. године, у Загребу, постигнути су договори о најзначајнијим питањима о којима је било ријечи.

Петар Максимовић

ПОРЕЗ НА УКУПАН ПРИХОД ГРАЂАНА

(Правно нормирање после потписивања Договора о усклађивању пореског система и Договора о основама пореске политике са примерима пореске прогресије и њена дејства)

I

Од два пореза на доходак, колико их у пореским системима свих република и аутономних покрајина има, један је порез на доходак организација удруженог рада, а други је порез из укупног прихода грађана¹. Између њих је разлика што је први порез примаран: опорезује доходак организације удруженог рада, што, по одбитку одређених издатака, представља пореску основицу. Други порез на доходак је секундаран, или још иза тога, јер се

¹ Назив „порез на укупан приход грађана“ или под сличним називом не одговара основици овога пореза. Основица му је збир нето прихода и нето личних доходака (односно чистих личних доходака) који се умањује: за неопорезовани износ за обвезника (троструки просечан лични доходак радника у привреди покрајине-републике); за нека примања која не улазе у укупан приход; за одређене издатке. Неопорезовани износ за издржаваног члана породице (60% просечног чистог личног дохотка запослених у привреди републике односно аутономне покрајине) није елеменат утврђивања пореске основице него пореска олакшица. То треба знати због стицања својства пореског обвезника и права обвезника овог пореза да тражи пореску олакшицу. Тако на пример, ако је одређено лице стекло статус пореског обвезника тј. ако његов укупан приход чини више од свих прихода који чине основицу пореза, дужан је да поднесе пореску пријаву. Међутим, ако је не поднесе па порески орган потегне за санкцијама, а он (порески обвезник) испуњава услове за признавање пореске олакшице може је тражити и након две године од настанка пореске обавезе (в. чл. 39. Закона о утврђивању и наплати пореза из личног дохотка и пореза на приходе и имовину („Сл. лист САНР“, број: 38/78). Тиме би порески обвезник елиминисао ев. акције пореског органа против њега — наравно, под условом да пореске олакшице потпуно елиминишу његову пореску обавезу.

С обзиром да основицу овог пореза чини збир прихода и личних доходака (нето) то по својој природи основицу чини доходак. Наравно то није доходак онако како га дефинише политичка економија него је изведени до-

њиме опорезује већ опорезовани лични доходак односно приход примарним порезима.²

И по неким елементима ови порези се међусобно разликују: обвезник пореза на доходак удруженог рада јест основна организација удруженог рада и радна заједница, који утврђују доходак сагласно закону, док је обвезник пореза на укупан приход грађана грађанин — појединац.³ Пореске стопе пореза на доходак што га плаћају организације удруженог рада су пропорционалне, док су стопе пореза из укупног прихода грађана прогресивне са прилично израженом прогресијом. То би требало да му да посебан утицај у пореском систему, особито у области социјалне политике⁴. Пореска ослобођења за један и за други порез су различита: код првог су највише економског, а код другог највише социјално политичког карактера. По нашем мишљењу најбоље би

ходак с обзиром да се од њега одбија низ именованих ставки или у њега не улази (не прибира му се) низ других примања, односно прихода. Али то није карактеристично само за основицу овог пореза, кога званично називамо порез на укупан приход, него је то карактеристично и за порез на доходак којег плаћају организације удруженог рада.

² Тако се као примарни порези јављају: порез из личног дохотка радника ако се ради о обвезнику из радног односа; порез из личног дохотка од пољопривреде ако порески обвезник има пољопривредно односно друго земљиште од којега остварује приход; порез из личног дохотка од привредних делатности и од непривредних делатности, ако порески обвезник остварује приходе од ових делатности; порез од ауторских права ако обвезник остварује приходе од ауторских права, патената и техн. унапређења, порез на приход од имовине и имовинских права итд.

³ Постојала су, али сасвим изолована мишљења, да би овај порез морао бити порез којим ће се опорезовати приходи свих чланова домаћинства, тако да се од свих прихода и личних доходака образује једна основица и подлеже прогресивним пореским стопама. Но, таква мишљења нису прихваћена. Више о томе др Б. Јелчић, „Наше теме“, Загреб, 7-8, 1984, стр. 1381. под насловом „Социјални ефекти пореске политике“, а и пријашњи њен чланак у истом часопису број 10/83 под истим насловом. У оба чланка дала је аргументоване одговоре на питања зашто не треба за обвезника узимати породицу односно за основицу збир прихода свих чланова породице. Чланци су тако написани да је у изобиљу аргумената тешко и покушати краће излагати оно што је она рекла. А како су чланци прилично дугачки не бисмо хтели оптерећивати овај наш напис цитирањем делова њенога заиста врло значајног прилога расправи на тему да ли порески обвезник треба да буде и може ли бити породица, односно може ли се за основицу пореза на укупан приход узети збир прихода породице, Стога читаоце упућујемо на речене чланке.

⁴ Међутим, ипак нису прихваћена мишљења, за која смо рекли да су изолована, да основицу чини збир прихода свих чланова домаћинства односно да обвезник буде породица. Наиме, превагнули су аргументи готово опште усвојени да порезом на укупан приход може бити опорезован само појединац за приходе које он оствари, а не и за приходе које остваре чланови његове породице. Такав принцип ће се морати провести и код земљорадника код којих се за сада, примарно опорезивање спроводи на јединствену основицу коју чини катастарски приход земљишта у власништву свих чланова домаћинства. За примарно опорезивање за чињеница није ни битна јер примарно опорезивање је пропорционално а не прогресивно. Но, за опорезивање порезом на укупан приход мора бити законом уређен метод како утврђивати приход од пољопривредног земљишта, из сточарства и др. извора

било када би се порез на укупан приход грађана назвао порезом на доходак грађана или једноставно порез на доходак. Овај назив би га одвајао од пореза на доходак што га плаћају организације удруженог рада који има друкчији назив и не би било забуне. Тај назив није потребан само из формалних разлога него и ради указивања на његову еволуцију — на његову будућност⁵. Ми наиме, сматрамо да следећи корак у правцу доградње или изградње пореског система треба да буде у правцу оформљивања једног пореза на доходак који ће имати јачу економско-социјално-политичку функцију, који ће више дефискализирати садашњи порески систем и учинити га истовремено више стабилнијим извориштем прихода из непосредних пореза. Како се то може чинити ми нећемо говорити не зато што не би имали шта о томе да кажемо, него, напосто, што прихватимо већ оно што је о томе речено⁶.

прихода од пољопривреде, кад земљорадник испуни услове за опорезивање порезом из укупног прихода. Сматрамо да садашњи пропис, о начину утврђивања укупног прихода земљорадника, из члана 86. Закона о порезима из личног дохотка и порезима на приходе и имовину („Сл. лист САПВ“, бр. 16/78) задовољава начин утврђивања укупног прихода. Ипак, пропис није без мане јер на једноставан начин дели доходак домаћинства на одрасле чланове (преко 15 година). А шта ако у земљорадничком домаћинству има таквих чланова који су млађи од 15 година, а власници су пољопривредног земљишта (на пример, дед поклони унуку испод 15 година старости један део или цело право својине на пољопривредном земљишту). Могло би се поставити питање зашто се и такав члан домаћинства не би убрајао у оне на које се дели доходак домаћинства — наравно у висини ренте коју одбацује пољопривредно земљиште у власништву тога малолетника.

⁵ Н. Вујашковић, „Порез на укупан приход — функција, циљеви, домаћај“, Наша законитост, 10. и 11. 1984, стр. 1224 до 1234. поред другог каже: „Како се, дакле, види, ова врста пореза, како је до сада конципирана, нема своју изворност, оригиналност и непосредност већ је по карактеру деривативна, корективна и посредна, а увек зависна од резултата у непосредном, тј. основном опорезивању. Стога овде као да важи принцип: ако нема основног опорезивања, нема ни пореза на укупан приход грађана. Отуда може бити од користи да се изврши, моја анализа и оцена досадашње позиције овог пореског облика у пореском систему и шире у целокупном финансијском систему (приступ *de lege lata*), а потом да се изврши и сагледавање могуће друкчије функције, па самим тим и улоге домаћаја и његове другачије конструкције, која би била адекватније прилагођена таквим циљевима и ефектима (приступ *de lege ferenda*). Међутим, за то је потребан шири приказ промене у пореском систему, јер су промене код пореза на укупан приход зависне од њих.“

⁶ Проф. М. Ханжековић, Загреб, Фин. праксе, Загреб, јуни 1984, под насловом „Фискално оптерећење дохотка физичких особа у Југославији и неким привредно развијеним земљама“, упоређује системе опорезивања у енглеском и француском систему са опорезивањем у немачком и америчком систему. Упоређујући те системе износи да се код нас само једним кратким временом користио систем какав је усвојен у немачком и америчком систему, тј. да се „... сви приходи одмах збрајају у доходак и опорезују прогресивном пореском стопом. У бившој Југославији и у СФРЈ важио је систем пореза на доходак по енглеском односно француском систему, а такав систем важи у Југославији и данас. Изнимно, Закон о порезима који је ступио на снагу 1947. године увео је порез на доходак по немачком систему... Почетком 1959. године ... у Југославији је поново uveden порез на доходак по енглеском систему јер се вишак изнад одређеног износа збројених прихода опорезивао прогресивном пореском стопом...“

Можда једном другом згодом, када и ако се буде расправљало о томе како би се овај порез могао ставити управо у ту улогу могли би изнети техничка решења тако постављеног пореза на укупан приход грађана у односу на сада постојеће порезе који се плаћају из прихода односно личних доходака који улазе у основицу пореза из укупног прихода.

II

И према Договору о усклађивању пореског система и Договору о усклађивању пореске политике порез на укупан приход ипак остаје тзв. корективан порез тј. оно што је и био. То је субјектни порез који коригује приходе односно доходак обвезника који га плаћа у том смислу што један део одузима у корист средстава за задовољавање опште друштвених потреба. Тиме се испољава његово социјално политичко дејство у првом реду. Ипак, какво ће његово дејство бити за сада се не може сасвим поуздано рећи све докле се не новелирају закони о порезима грађана република и аутономних покрајина. А то због тога што ће тек законом бити регулисани елементи овога пореза. Но како су неки елементи већ прејудуцирани Договором о усклађивању пореског система и Договором о основама пореске политике изнећемо их и тиме указати на законска решења која следују на основу наведених договора.

1. „Обвезник пореза је држављанин СФРЈ и страни држављанин који оствари укупан годишњи чист приход подложен плаћању овог пореза у СФРЈ Југославији“. Скоро да је неспорно да ће и законска дефиниција обвезника бити иста, односно мора одржавати став заузет у Договору о усклађивању пореског система. Приватна правна лица, као што видимо, нису обвезници овога пореза. Наиме Договором није предвиђено да порезима предвиђеним договором подлежу и правна лица осим за посебне порезе страних лица. То се законом мора допунити. Међутим, како ће се поступити са правним лицима (домаћим и страним) код опорезивања њиховог дохотка није извесно. Ипак чини нам се да правна лица не би гребало да су обвезници овог пореза. На питање зашто следио би одговор да се према њима може водити адекватна пореска политика и самим опорезивањем њиховог дохотка⁷ без уплитања у опорезивање порезом на укупан приход грађана. То важи подједнако за домаћа и страна приватна правна лица.

2. „... основицу пореза чини укупан чист приход остварен у једној календарској години, умањен за износ троструког просечног личног дохотка запослених у привреди републике односно аутономне покрајине...“ Просечан лични доходак се „... утврђу-

⁷ На то указују и досадашња решења пореског система, а такођер, и захтеви социјалне политике.

је према подацима... покрајинског завода за статистику за девет месеци године за коју се врши утврђивање пореза".

И ако се порез назива „порез на укупан приход..." ипак основица не чини укупан приход него једна друга величина коју договор назива „укупан чист приход" и то онај који је остварен у календарској години. Укупан чист приход дефинисан је као збир свих личних доходака и прихода, пензија и накнада личног дохотка по основу социјалног осигурања умањен за износ плаћених пореза, олакшица и ослобођења, доприноса и месног самодоприноса.⁸

⁸ Закон о порезима из личног дохотка и порезима на приходе и имовину (Закон о порезима) говори о личном дохотку у јединици. То се види и из назива закона. Међутим, у Договору о усклађивању пореског система о личном дохотку говори су у множини. Ми сматрамо да је ипак лични дохотак јединствена друштвено-економска категорија, а то што у пореском систему имамо више пореза из личног дохотка није последица множине личних доходака него његових извора заснованих на организационом или функционалном или предметном принципу. У том смислу и ми, условно, прихватамо множину личних доходака. Отуда можемо рећи да у укупан чист приход улазе као сабирци: чист лични дохотак из радног односа; чист лични дохотак од пољопривредне делатности. То неће бити катастарски приход. Он мора бити обрачунат. Обрачун може бити једноставан, на пример ако се прихвати да се катастарски приход мултипликује коефицијентом заостајања катастарског прихода иза народног дохотка индивидуалног сектора пољопривреде на територији САП Војводине (или општине) и да се добијени производ сматра личним дохотком пољопривредног домаћинства. У укупан чист приход улазио би тако добивени лични дохотак умањен за доприносе и порезе, и подељен са бројем чланова домаћинства. А обрачун може бити и компликован. На пример, да се пропише утврђивање стварног личног дохотка ради опорезивања порезом из укупног прихода што познаје позитивно правни систем Војводине и социјалистичких република. Овакав систем је толико компликован да је и то један од разлога (а има и важнијих) због којих ни један земљорадник у последњих десетак — петнаест година у САПВ није био обвезник овог пореза. Због тога се залажемо за онај први, једноставнији метод који ће дати резултате. Наравно систем обрачуна дохотка пољопривредног домаћинства за који се залажемо, не треба схватити толико упрошћено, као да би то била проста једначина између множеника и множеитеља с једне стране и производа с друге стране знака једнакости; чист дохотак лица која обављају занатску или другу привредну или непривредну делатност који је једнак разлици између укупног прихода и збира трошкова, (амортизације, пореза, доприноса и месног самодоприноса); слично је и са личним дохотком аутора, новатора и рационализатора, а такођер, и са приходима од имовине и имовинских права. Интересантно је да Договор о усклађивању пореског система говори о плаћеним порезима, као одбитној ставци од укупног прихода, односно од личног дохотка односно прихода који улази у укупан чисти приход, а не о обрачунатим, односно утврђеним порезима на основу закона. Мишљења смо да то није најбоље решење, односно боље је да је чист лични дохотак опредељен тако што би се од тзв. бруто износа одбили разрезани, а не плаћени порези. Јер разрезане порезе обвезник мора платити односно порески орган их има принудно наплатити по службеној дужности. Ако их порески обвезник плати или порески орган принудно наплати у следећој години, па се покаже да у тој години обвезник није обвезник овог пореза, поставило би се питање како поступити, односно могао би се разрез пореза на укупан приход грађана подврћи ревизији. У односу на доприносе и месни самодопринос Договор о усклађивању пореског система не захтева да су плаћени што са прописом о порезима не чини дато решење конзистентним.

привремене незапослености; (4) накнада која се исплаћује по основу чланства у академији наука; (5) примања грађана на име помоћи због уништења и оштећења имовине услед елементарних непогода и других ванредних догађаја¹⁰; (6) примања на име по-

ли се те речи односе и на друге накнаде или на нешто што је друго од накнада. А то питање има места тим пре што се одмах затим говори још и о другим накнадама. И ово ће закон морати прецизирати. Но свако прецизирање законом може изазвати несагласност закона појединих република и аутономних покрајина међусобно што ће сметати самом појму усаглашавања пореског система ради чега је донет овај Договор о усклађивању пореског система; (ж) прописа о накнадама за трошкове превоза приликом преселења и за превоз на посао и са посла при чему у укупан чист приход не улазе само те накнаде; (з) пензија и инвалиднина и других примања по основу пензијског, инвалидског и здравственог осигурања. Код овог изузетка се морамо задржати просто из разлога што је у директном сукобу са одредбом чл. 42. ст. 3. ал. 2. где је речено да пензије (нису наведене које) улазе у укупан чист приход што ће рећи и у основицу за опорезивање, а у овој одредби (члан 7) указује се да пензија не подлеже плаћању пореза, па, доследно томе и одредби наведеног члана 42. не би требало да су предмет опорезивања укупног прихода. Очигледно да је одредба члана 42. става 3. ал. 2. у сукобу са одредбом члана 7. став 2. ал. 9. Овде је реч не само о пензијама него и о инвалиднинама и другим примањима по основу... што ће бити веома тешко композирати законом јер се ради о одредбама Договора о усклађивању пореског система које су у колизији; (и) прописа о накнадама за рад за време рехабилитације; (ј) исплате личних доходака радника у заштитним радионицама за професионалну рехабилитацију и запошљавање инвалида; (к) исплате накнаде ученицима, студентима и омладинцима у њиховим задругама и сервисима; (л) исплате личних доходака приправника у трајању приправничког стажа. Сматрамо да је овај појам требало дефинисати или се то мора учинити законом републике односно покрајине. Чини се, требало је рећи у складу са прописима о приправничком стажу, односно његовом трајању.

Сем ових, како их Договор у усклађивању пореског система назива, примања, република односно аутономна покрајина може одредити да се личним доходком не сматрају и друга примања прописана законом. У САП Војводини то је учињено Законом о средствима заједничке потрошње на која се не плаћају порези и доприноси („Сл. лист САПВ“, 23/80 и 20/81) којим је одређено за које издатке из средстава заједничке потрошње се не плаћају порези и доприноси. Такви издаци не би могли ући у укупан чист приход. Јер, у погледу плаћања пореза и доприноса не сматрају се личним доходком. А у члану 7. Договора о усклађивању пореског система је реч баш о томе: у ст. 1. шта се сматра, а у ставу 2. шта се не сматра личним доходком.

¹⁰ Мишљења смо да „примања“ на име помоћи због уништења и оштећења имовине услед елементарних непогода није требало овде ни спомињати. Јер, пре свега, то нису примања која би се могла назвати личним доходима и приходима под којима се подразумевају, као што је познато оно што је остварено радом у радном односу или самосталним обављањем делатности, односно самосталном пољопривредном делатношћу или од ауторства, рационализаторства и проналазаштва, а затим то нису приходи од имовине и имовинских права који подлеже опорезивању. Ради се о поклонима схваћеним у ширем смислу речи, било да је поклањање организовано од друштвено политичких организација (на пример, од Црвеног крста Југославије, или од појединаца, који на оглас о елементарним непогодама уплаћују одређену своту новца на оглашени рачун што се најчешће чини путем телевизије или радија и дневне штампе, или од појединаца, који, на сличан начин бивају обавештени о елементарним непогодама, шаљу разне ствари, као што су шатори, деке итд.

моћи умрлог радника¹¹; (7) добитак од игара на срећу¹²; (8) износ уплаћеног зајма са јавним уписом у години за коју се врши разрез пореза¹³; (9) износ трошкова докторске дисертације и магистарског рада од стране пореског обвезника¹⁴; (10) износ трошкова за сваки неоткупљени патент и техничко унапређење у години у којој су патентирани; (11) износ издатака на име чланарине друштвено политичким организацијама.

Тек када се и наведена примања, накнаде и др. (како их је Договор о усклађивању пореског система назвао) одбију од укупног чистог прихода, ако их порески обвезник има, остатак чини основу пореза на укупан приход грађана.

У САП Војводини у 1984. години просечан лични доходак у привреди Покрајине износио је 21.600 динара, годишњи 259.992, а троструки годишњи, који је био и остао неопорезовани износ за пореског обвезника износио је 780.000 динара.

На основу изложенога у овом одељку, може се стећи утисак како ће се утврђивати основица за разрез пореза на укупан приход грађана. Најпре ће се утврдити сви приходи који улазе у појам укупног чистог прихода при чему се мора пазити да у појам чистог прихода не уђе неко примање, накнаде, добитак итд. које смо навели напред у тачкама (1) до (11). Затим ће се од тога износа одбити неопорезовани износ за пореског обвезника. То је троструки износ просечног годишњег личног дохотка радника из привреде САП Војводине. Овај износ мора бити објављен у „Сл. листу САПВ“ ради тога да се јавност обавести о томе колико је то. Објављивање мора учинити Покрајински завод за статистику пре 15. децембра сваке године због тога што тај износ мора бити садржан у позиву за подношење пореских пријава који мора

¹¹ И са овим примањима слично је као са претходним. Но, ова примања могу бити дата и из касе узајамне помоћи, и из средстава заједничке потрошње. Ако су дата из касе узајамне помоћи онда сигурно не подлежу овом порезу и независно од одредбе садржане у Договору о усклађивању пореског система. А ако се ради о примањима из средстава заједничке потрошње опорезивање би се могло везати за опорезивање тих средстава. Будући да су исплате за те сврхе ослобођене од плаћања пореза и доприноса на средства заједничке потрошње, не би могло доћи у обзир да се на иста плаћа порез на укупан приход грађана.

¹² Ваљало би правити разлику, те добитке од Југословенске лутрије, односно републичких и покрајинских лутрија и спортских прогноза бенефицирати, а остале опорезовати.

¹³ Сматрамо да у изразу „зајам са јавним уписом“ реч „јавним“ није потребна. Очигледно је да се у конкретном случају ради о унутрашњим зајмовима које преузима од својих становника држава односно друштвено-политичке заједнице. У САП Војводини ови зајмови се зову „јавни зајмови“ и могу их расписати Скупштина САП Војводине законом и скупштине општина одлуком (в. чл. 97. Закона о финансирању опшних друштвених потреба „Сл. лист САПВ“, бр. 20/77). Могуће је да се у другим републикама и САП Косову ови зајмови називају друкчије, управо баш као што се називају у Договору о усклађивању пореског система „Зајам са јавним уписом“.

¹⁴ Наравно да надокнађене трошкове израде докторске дисертације или магистарског рада, на пример, трошкове који су исплаћени од СИЗ-е за науку, не би требало признавати као издатак који се одбија од укупног чистог прихода. Овде се, наиме, мисли на оне трошкове који су исплаћени од обвезника пореза из укупног прихода грађана из његових прихода.

бити објављен до 15. децембра сваке године (в. чл. 21. став 2. Закона о утврђивању и наплати пореза из личног дохотка и пореза на приходе и имовину).

Наведени елементи основице пореза на укупан приход грађана сигурно ће бити верно пренети у Закон о порезима. Према томе читалац се може ослонити на ово што је овде речено у погледу утврђивања пореске основице, независно на неке неусклађености између појединих одредаба Договора о усклађивању пореског система. Наиме, те неусклађености закон би морао прихватити тако да их тумачи шире, или речено јасније, у корист пореског обвезника.

III

Пореске стопе усклађује Договор о основама пореске политике. У његовом члану 51. речено је да су се републике и аутономне покрајине обавезале да пропишу односно да договором између општина на њиховој територији обезбеде да се порез на укупан приход плаћа по стопи од 3% на основицу преко 40.000 динара, а на основицу преко 1.000.000 динара по стопи од 80%. На основу ових распона пореских основица и пореских стопа могу се саставити лествице прогресије које могу бити равномерне, успорене, убрзане, као и несразмерно успорене и несразмерно убрзане, а могу бити израђене и тзв. клизне итд. Нама се чини да је најједноставнији приступ равномерних прогресија. Но, то не значи да је и најбољи. Али, такав приступ прогресивним лествицама нема већих мана у односу на друге. Због тога смо ради примера какво ће опорезивање вероватно изгледати изабрали баш тај приступ (тип) лествица. Представићемо их у следећој табели:

Ако је основица преко до		Плаћа се порез по стопи %
	40.000	3,00
40000	136.000	10,00
136000	232.000	17,00
232000	328.000	24,00
328000	424.000	31,00
424000	520.000	38,00
520000	616.000	45,00
616000	712.000	52,00
712000	808.000	59,00
808000	904.000	66,00
904000	1.000.000	73,00
1000000	—	80,00

Уз овако постављену прогресију обавезно се има примењивати правило из одредбе члана 13. став 2. Закона о порезима из личног дохотка и порезима на приходе и имовину које гласи:

„Код примене прогресивних пореских стопа, порез према стварној основици не може бити већи од пореза по најближој пореској стопи примењеној на највишу основицу која одговара тој стопи, увећаног разликом између стварне основице и највише основице на коју се примењује непосредно нижа стопа”.

Из овог правила произилази на пример да кад порески орган утврди основицу пореском обвезнику од 430.000 динара порез неће износити 163.000 колико износи количник између производа бројева 430.000 и 30 подељеног са бројем 100. Порез ће се на основицу 430.000 динара обрачунати по стопи од 31,00% и добивеном износу додати разлика између 430.000 и 424.000 динара тј. 6.000 динара тако да ће износити 139.300 динара. Примена овог метода захтева израду лествица прогресије што сваки порески орган зна одлично урадити. Тад није тешко примењивати овако постављену лествицу.

IV

Договор о усклађивању пореског система, а такођер и Договор о основама пореске политике обавезују републике и аутономне покрајине да пропишу само једну једину пореску бенефицију (пореску олакшицу) и то за издржаваног члана домаћинства обвезника. Та олакшица не може бити већа од 60%, просечног чистог личног дохотка запослених у привреди републике односно аутономне покрајине за сваког издржаваног члана породице кога је обвезник по закону дужан издржавати¹⁵. Сматрамо да републике и аутономне покрајине не би могле прописивати друге олакшице (а тим пре ослобођења) јер у том случају овај облик опорезивања остао би неусаглашен, односно порески систем у овом делу не би био усаглашен. За 1984. годину у САП Војводини 60% просечног л.д. запослених у привреди износио је 12.000 динара месечно.

V

Дејство пореза на укупан приход грађана, према пропозицијама које садрже Договор о усклађивању пореског система и Договор о основама пореске политике, те према претпостављеној прогресији пореских стопа, које смо изнели, као и претпоставке да је примарно опорезивање порезима и доприносима по збирној стопи од 45% и да ће у 1985. години (на територији САП Вој-

¹⁵ Појам издржаваног члана Договори не објашњавају (не дефинишу). Стога остаје да републике и аутономне покрајине својим законима питање издржаваног члана регулишу према правном схватању које се у вези са овим оформи. Свакако да ће требати да се појам издржаваног члана уже прошири и на члана незапосленог члана породице независно да ли је обвезник дужан да га издржава. То значи да се појам „кога је обвезник по закону дужан издржавати” мора проширити законом и на та лица.

водине) бити троструки просечан лични доходак радника у привреди Покрајине 1 мил. динара (у 1983. години износио је око 540 хиљ., а 1984. године око 780 хиљ. динара, а затим да нити у једном од примера нема олакшицу за издржавање члана домаћинства може се сагледати на следећим примерима:

(1) Радник у радном односу који остварује месечни (брuto) лични доходак (лични доходак у којем су садржани делови за опште друштвене, за заједничке и за личне потребе радника) од 170.000 динара или годишње (170.000×12) 2.040.000 динара. Од тога је примарно опорезивање (по претпостављеној стопи од 45%) 918 хиљ. Укупан чист приход, из радног односа, тога радника, који се има узети у основицу за опорезивањем порезом на укупан приход износио би $(2.040.000 - 918.000)$ 1.122.000. Основицу пореза на укупан приход чинио би износ од 122.000 динара. Порез на ову основицу разрезао би порески орган у износу од 12.200 динара. Овај радник имао би на располагању, после примарног опорезивања порезима и доприносима и порезом на укупан приход грађана $(1.000.000 + 122.000 - 12.200)$ 1.109.800 дин. или месечно 92.483 динара

(2) Самостални занатлија који оствари лични доходак од 5 мил. динара на име примарног опорезивања (под претпоставком да су стопе исте као и код радника) порески орган би разрезао порезе и доприносе у износу од 2.250.000 динара $(5.000.000 \times 45 : 100)$. Остатак је чисти лични доходак и износи 2.750.000 $(5.000.000 - 2.250.000)$. Кад се од овог износа одбије 1 мил. динара као неопорезовани износ за обвезника, остаје основица за опорезивање 1.750.000 динара. Такођер, под претпоставком да и овај обвезник нема услова за пореску олакшицу за издржавање чланова домаћинства, порески орган ће му на овај износ разрежати порез на укупан приход грађана по стопи од 80% или у апсолутном износу 1,4 мил. динара. Пореском обвезнику остаће неопорезовано $(1.000.000 + 350.000)$ 1.350.000 динара или месечно 112.500 динара, или више од износа који остаје на располагању раднику за 20.017 динара месечно. Треба међутим запазити да је лични доходак радника 2.040.000, а лични доходак самосталног занатлије 5.000.000 динара, што значи да је лични доходак занатлије већи за 2,45 пута од личног дохотка радника у радном односу $(5.000.000 : 2.040.000)$ док је остатак личног дохотка самосталног занатлије после примарног опорезивања и опорезивања порезом на укупан приход, већи од личног дохотка радника само за 1,28 пута $(1.350.000 : 1.109.800)$.¹⁶

¹⁶ Проф. др Божидар Јелчић, декан Правног факултета у Загребу и шеф катедре Наука о финансијама и финансијском праву у рубрики „Разговор“ листа „Полет“ број 298. од 1. II 1985. године, одговарајући на питања сарадника овога листа рекао је између осталог: „Кад се говори о нашим милијардерима онда се у правилу мисли на особе које су власници вредних некретнина. Инфлација свакодневно повећава њихов број. Међутим, тешко је веровати да има већи број особа које ће у овој години платити разне порезе и доприносе на особни доходак од једне милијарде (тачно од 10.000.000) динара) зарађене у 1984. години. Уз ову напомену ипак бих одговорио на

Узрочник томе јесте, у сваком случају, оштра прогресија која ће се примењивати на релативно ниску пореску основу.

Детаљна или детаљнија анализа показала би да самостални занатлија, сам, као појединац, није у могућности да оствари лични доходак од 5 мил. динара. За овај лични доходак он мора запошљавати раднике. По нашој процени најмање 3 до 5 радника. Осим тога промет од којег се може остварити лични доходак од 5.000.000 динара знатно је већи од тога износа. Уз то, самостални занатлија има разних обавеза као што су: да набавља материјал, да врши продају производа, да исплаћује радницима лични доходак, да за њих плаћа обавезе, да плаћа порез на промет, ако је уведен, да води пословне књиге, да се стара о пословном простору итд. дакле све оно што радник у радном односу непосредно нема. Те послове обавља на пример, комерцијални сектор, инжењеринг, пословођа, или низ службеника плаћених за обављање одређених обрачунских правних и других послова. Његова је, према томе, дужност, или радна обавеза, знатно једностранја од самосталног занатлије. Ово истичемо ради упоређења. А упоређење није без значаја ако се знају путеви и одређенице развоја самосталног занатства у оквирима општедруштвене привреде и заједно са њом. А основно у свему томе јесте питање, да ли ће само-

питање о томе колики ће порез платити особа која је у прошлој години зарадила једну милијарду старих динара. Рецимо да тај наш милијардер живи у Загребу и у овом граду обавља своју обртничку дјелатност. Подаци које ћу изнијети нису дани ни у старим ни у новим динарима него у „обичним“ динарима. (Ако би нашем динару требало додати неки „украсни“ пријев, онда би му уместо „стари“ или „нови“ динар, данас више одговарао назив „слаб“, „болестан“ или „онемоћао“ динар). На особни доходак од 10.000.000 динара (једна стара милијарда) плаћало се 3.247.363 динара на име пореза из особног дохотка од самосталног обављања дјелатности републичких и општинских доприноса СИЗ-овима, средстава солидарности, мјесног самодоприноса, такса на фирму, коморског доприноса, те доприноса за мировинско и здравствено осигурање. Осим споменутих пореза и доприноса треба платити и порез из укупног прихода грађана — порез о којем ће се ових дана све више говорити и писати, јер у овом мјесецу сви они који су у 1984. години остварили (по одбитку пореза и доприноса) особни доходак већи од 820.000 динара морају поднијети порезну пријаву о оствареним приходима у прошлој години. Основица пореза из укупног прихода проматраног порезног обвезника износи 6.143.037. динара, а порезна обавеза 4.215.126 динара, плус средства солидарности 843.025 динара, односно укупно задужење износи 5.058.151. динара. Према томе, укупне обавезе у плаћању пореза, доприноса и сличног порезног обвезника који је у 1984. години зарадио једну стару милијарду износе 8.305.514 динара. Односно, од 10.000.000 порезном обвезнику је послје опорезивања остало 17% зараде. Овај податак се битно не мијења ако се од основице одбије износ (једноструки или вишеструки) од 114.360 динара на име олакшице за дјecu и за незапослену супругу. О неком милијардеру, након плаћеног пореза, не може бити више ни говора. Порезни обвезник који је у 1984. години остварио особни доходак од 3.650.000 динара мораће на име разних пореза и других дажбина платити износ од 2.539.874 динара, односно 69% од зараде. Остављам читаоцима процјенити је ли у нас порезно оптерећење високо. За мене нема дилеме о томе може ли се говорити о уобичајено високом порезном оптерећењу у нас. Порезно оптерећење је такво да порези код одређене висине основице имају карактер конфискације. А конфискација је мјера казнене, а не пореске политике.“ У 1985. години опорезивање изгледа неће бити блаже ако се не уграде елементи који ће оштрину прогресије ублажити.

стални занатлија бити стимулисан на запошљавање радника и запошљавање већег броја радника, посебно сада када је прописима у САП Војводини (а слично је и у социјалистичким републикама и САП Косову) одређено да самостални занатлија може запошљавати до десет радника. Истина, можда смо код радника узели претерано висок лични доходак. Можда је могао бити мањи. Међутим, 92.483 динара изгледа нам у мало организованој организацији удруженог рада са бољим производним програмом и смишљенијим плановима за спровођење дугорочног програма економске стабилизације, нису неоствариви. При томе не мислимо на просечан лични доходак него на доходак једног квалификованог и вредног радника, као и на 1985. годину у којој се очекује пораст личних доходака.

Анализом изведена два примера можемо рећи још и следеће:

1) Примери су теоретске (претпостављене) природе;

2) Примери указују на потребу темељније анализе пореза на укупан приход грађана, како баш он у садашњој фази развоја самосталног личног рада не би био кочница: а) развоју тога рада и б) запошљавању у тој области друштвено економских делатности;

3) Требало би размотрити које елементе још треба унети у порез на укупан приход да не би играо негативну економску улогу. На првом месту ваљало би расветлити могућност различитог умањивања укупног чистог прихода са одређеним циљем. На пример у циљу развоја самосталног личног рада за све олакшице и ослобођења која се признају у примарном опорезивању, установити сразмерни део основице и тај део основице не сабирати у укупан чист приход, односно за тај износ укупан приход смањити. Тако ако је утврђен лични доходак од 5 мил. динара на који се плаћа порез по стопи од 10% и ако обвезник има право на олакшицу у виду смањења пореза због улагања у проширење капацитета радње у висини 10% од разрезаног пореза тј. 50 хиљ. динара ваљало би део основице који одговара овом износу пореза искључити из укупног чистог прихода. Тај део у конкретном случају износи 500.000 динара. Јер, $500.000 \times 10\%$ (олакшица) = 50.000 динара. Ако би тако поступили онда би, самостални занатлија чији пример смо напред описали, имао, истина, лични доходак као у датом примеру тј. 5 мил. динара али би се тај лични доходак умањило за износ пореске олакшице од 500.000 динара. На разлику између 5 мил. и 500 хиљ. тј. 4,5 мил. дин. порески орган би разрезао порезе и доприносе по стопи од 45% што чини 2.025.000 дин. (примарно опорезивање). А затим би разлику између 4.500.000 и 2.025.000 тј. 2.475.000 дин. умањило за 1 мил. динара и добио основицу за опорезивање порезом на укупан приход у износу од 1.475.000 динара. На тај износ разрезао би порез на укупан приход по стопи од 80% односно у апсолутном износу од 1.180.000 динара. Укупно разрезане обавезе износиле би 3.205.000 (2.025.000 примарно опорезивање + 1.180.000 порез на укупан приход грађана). Обвезнику би остало на располагању у

односу на прво наведени пример разреза, који не претпоставља олакшице односно ослобођење, динара 1.785.000.000. Или, рачуна-то месечно обезнику би остао на располагању износ од 148.700.000 динара. Нагласићемо да је умањење укупног чистог прихода за олакшице и ослобођења неспорно. То захтевају и Договор о усклађивању пореског система и Договор о основама пореске политике. Међутим, не би било добро ако би се од укупног чистог прихода одбијала пореска олакшица изражена у износу пореза. Такав обрачун не би дао жељени ефекат. Зато смо скренули пажњу на потребу изналажења основице од које потиче олакшица призната у виду смањења пореза те истакли да је тако треба признати и од укупног чистог прихода.

4) Бенефиције које се признају од укупног прихода могле би бити различите, а, по нашем мишљењу, могле би бити, чак, и такве да егзистирају независно од примарног опорезивања, односно независно од тога да ли су признате код примарног опорезивања или не. То све зависи од метода којима ће се утицати на развој појединих делатности, на пример личног рада и од тога како ће се обезбедити да порези буду јаче у служби економске, а, са друге стране, и у служби социјалне политике.

5) Са становишта социјалне политике сматрамо да је Договор о основама пореске политике могао горњу границу распона основице одредити начелно с тим да се конкретизује зависно од делатности из које се остварује приход, што би подразумевало додатну законску регулативу. На пример, да се стопом од 80% захвата приход (укупан чист приход, односно основица за разрез пореза на укупан приход) у складу са сразмерношћу економској снази, тј. да овај порез још више одражава уставни став о корелацији између економске снаге и обавезе доприношења задовољавању општих друштвених потреба. Таква могућност регулисања требала је бити препуштена закону па чак и одлуци општине и ако сматрамо да је потребна и међусобна усаглашеност код опорезивања овим порезом.

Слободан Бељански
адвокат у Новом Саду

ПРАВНА СИГУРНОСТ И ПРОМЕНА ПРАВИЛА О РАЧУНАЊУ РОКОВА

Опрезност нам нимало не обезбеђује успех, говорио је Дидроов фаталиста Жак, али нас теши и извињава у случају неуспеха, без обзира што се, захваљујући њој, остварује низ бесмислених планова. Нашег законодавца, међутим, чак и ако се руководи бригом за убрзање поступка и спречавање процесних злоупотреба, таква опрезност тешко да ће икупити пред очигледним неуспехом измене чл. 123. ст. 4. ЗКП.

Као што знамо, измењеном одредбом чл. 123. ст. 4. ЗКП прописано је да рокови за изјављивање правног лека и одговора на жалбу теку од дана достављања писмена окривљеном, уместо, као што је било до сада, од дана достављања његовом браниоцу. На сумњив циљ и лоше последице ове измене на овом месту добро је указао др Александар Маркићевић (Гласник 7-8/85). Али, пракса већ открива нове проблеме.

Изоостављање прелазне норме у Закону о изменама и допунама Закона о кривичном поступку (Сл. л. СФРЈ 14/85 од 22. III 1985) осим одредбе да новела ступа на снагу 1. јула 1985. год., довело је до упадљиве пометње. Није било тешко наслутити да ће се на различите начине тумачити питање какво правно правило треба применити на пресуде које су објављене пре 1. јула 1985. год., а достављене после тог датума. И, заиста, у таквим пресудама данас наилазимо на више врста поука: и да рок тече од достављања окривљеном и да рок тече од достављања браниоцу, па и да тече само од достављања, уз досетљиво прећуткивање субјекта *initium carere*. Да ствар буде чуднија овакву инкохерентност не срећемо само код различитих судова, већ и код различитих већа једног истог суда. Ако у закону постоји празнина није се смело чекати више од шест месеци а да судови не формирају јединствен став. Преклузивни рок није диспозитивно правило које

допушта било какву слободу у процени или поигравање процесним судбинама оних окривљених који су, ослањајући се на своје схватање закона или на добијено обавештење, дочекали да им жалбе буду одбачене.

Свеобухватно тумачење, по свему судећи, иде у прилог тези да у оваквим случајевима рок тече од дана достављања пресуде браниоцу. Према одредби чл. 354. ст. 1. ЗКП по објављивању пресуде председник већа дужан је да поучи странке о праву на жалбу и о праву на одговор на жалбу. Писмени отправак пресуде не сме се разликовати од објављене садржине ни у оном делу који се односи на поуку. Иначе, окривљени би официјелно био доведен у заблуду, која би суду ускратила право да на његову штету примени правило *ignorantia juris neminem excusat*. Непознавање закона оправдава ако је последица дезинформације која је потекла од суда. Исто тако, погрешно познавање закона, ако је резултат правне празнине или нејасности прописа, оправдава окривљеног који је поступао насупрот тачној поуци суда. Због тога, иако правилно тумачење закона налаже да се код пресуда објављених пре, а достављених после ступања на снагу новеле рок за жалбу рачуна од дана достављања браниоцу, независно од врсте судске поуке о правном леку, треба прихватити рок који је за окривљеног повољнији, тј. рок који тече од дана уручења онеме (окривљеном или браниоцу), који је пресуду касније примио.

Овакво поступање у прелазном периоду налажу како правичност, тако и интереси правне сигурности.

Правна сигурност изискује да поштујемо правила, али и да правила поштују ум, онај ум који у праву не подноси самовољу, нерационалност, конфузију, непредвидивост, несталност и непотребне рестрикције. Отуда, када говоримо о правној сигурности, не мислимо само на нормативну распрострањеност, већ и на сврсисходност и смисао те нормативности и на њену перспективу. При томе ефикасност не сме бити претпостављена легитимности. Нисмо ли и до сада, опчињени митом о напретку, пречесто посезали за човековом слободом?

У новелираној одредби чл. 123. ст. 4. ЗКП критику не може да издржи ни сам принцип законодавства ни критеријуми колизионе примене новог правила. Они подједнако нарушавају и правну сигурност и право одбране.

Милан Добросављев
адвокат у Новом Саду

**ИНФОРМАЦИЈА О ПРАВНО-ЕТИЧКИМ АСПЕКТИМА
РАЗМЕЊИВАЊА И ПРЕНОШЕЊА ДЕЛОВА ЉУДСКОГ ТЕЛА
РАДИ ПРЕСАЊИВАЊА У СВРХЕ ЛЕЧЕЊА***

Заједничко за све прописе је да делове људског тела који се узимају ради пресађивања сматрају лековима.

Сви закони познају посебне поступке приликом узимања органа односно делова тела са живог или умрлог лица.

Код узимања органа са живог лица захтева се:

- да се тешко не нарушава здравље даваоца,
- да је давалац претходно обавештен о евентуалном ризику по његово здравље,
- да је давалац дао писмену сагласност.

* У овој области у СФРЈ постоје следећи прописи:

— Закон о условима размењивања и преношења делова људског тела ради пресађивања у сврхе лечења (Сл. лист СФРЈ 43/82),

— Закон о узимању и пресађивању делова људског тела у сврху лечења (Сл. гласник СР Србије 22/81),

— Правилник о начину поступања са деловима људског тела који су хируршким захватом или на други начин одстрањени (Сл. гласник СР Србије 28/80),

— Правилник о спровођењу одређених одредаба закона о узимању и пресађивању делова људског тела у сврху лечења (Сл. гласник СР Србије 57/81),

— Закон о узимању и пресађивању дијелова људског тијела у сврху лијечења (Народне новине 31/80, СР Хрватска),

— Упутство у вези пресађивања бубрега у сврху лијечења (Народ. новине 37/84, СР Хрватска),

— Закон о узимању и пресађивању дијелова људског тијела у сврху лијечења (Сл., лист СРБХ 36/84),

— Закон о узимању и пресађивању (Сл. лист СР Македоније 29/83),

— Правилник за спроведување на одредени одредби од законот за земање и пресадување делови од човековото тело заради лекување (Сл. весник СРМ 28/84),

— Закон о узимању дјелова човечјег тијела органа и ткива ради пресађивања у сврхе лијечења (Сл. лист СР Црне Горе 17/83),

— Закон о узимању и пресађивању... (Сл. лист САП Косово 45/83),

— Кривични закон СР Хрватске чл. 174.

У САП Војводини донет је нацрт Закона о узимању и пресађивању делова људског тела у сврху лечења, јула 1985. год.

Код узимања органа са мртвог лица тражи се:

— да се то лице за живота није изричито успротивило узимању органа (тумачимо текстове прописа да није потребно да је лице о овоме упитано),

— да се након његове смрти нису успротивити (дали сагласност), родитељ, пунолетно дете и супруга.

У смислу савезног закона сматра се да је смрт наступила ако је то утврђено са становишта медицинских критеријума и ако је на прописан начин са сигурношћу утврђен престанак рада мозга или срца.

Свим прописима се забрањује било каква накнада за давање органа или делова тела са живих или мртвих даваоца, како у новцу тако и у пружању било каквих погодности за даваоца.

Како савезним законом тако и републичким одн. покрајинским законима се одређује да ће се донети подзаконски акти који ће ближе регулисати поступак: утврђивања смрти даваоца, сагласности живог даваоца, стручне опремљености институција које се баве трансплантацијом, техничке и медицинске опремљености ових установа.

Савезним законом су предвиђена и кривична дела за лице које да или посредује ради плаћања накнаде за давање органа, за лекара који без сагласности или без писмене сагласности даваоца или лица за давање сагласности узме део тела као и за лекара који без сагласности примаоца пресади део тела.

Савезним законом је установљена и обавеза организација које се баве превозом и јавним информисањем да обезбеде приоритет за послове пресађивања органа уз претњу строгим новчаним санкцијама одговорним и правним лицима за непоштовање.

Како савезним законом, тако и републичким законима предвиђа се обавеза вођења евиденције и међусобног обавештавања институција које се баве пресађивањем органа.

Нацрт покрајинског закона је готово идентичан важећем закону СР Србије.

Непостојање покрајинске законске регулативе није сметња за обављање ове делатности али се има обављати према закону и подзаконским актима СР Србије.

Упутством у вези пресађивања бубрега у сврху лечења (Нар. новине СР Хрватске 37/84), прописују се потребни обрасци (пријавни лист, упитник за листу чекања, извештај о кадаверичном бубрегу, извештај о бубрегу узетом са живих особа, извештај о подударности ткива, извештај о трансплантацији бубрега, извештај о клиничком стању пресађеног бубрега) као и обавезе Центара за трансплантацију, за типизацију ткива, дијализу, реанимацију или осталих организација удруженог рада укључених у овај посао.

Питања која могу имати морално-етичке дилеме као и одређене правне реперкусије, између осталих, су:

— одређивање момента смрти,

— квалитет воље код изјаве о добровољном пристанку живог даваоца,

— поступак и изјава воље лица овлашћених за сагласност за мртвог даваоца,

— вредност изјаве воље — пристанка лица на коме се врши трансплантација,

— процена лекара да се узимањем органа или дела тела живом даваоцу неће тешко нарушити здравље,

— садржина упозорења лекара живом даваоцу на евентуалне ризике по његово здравље,

— редослед чекања или приоритета код пресађивања органа или делова тела.

итд. итд.

Наша правна теорија а поготово судска пракса су веома оскудни у овој области.

У свету се и данас воде дискусије поводом проблема утврђивања момента смрти.

Многа западна законодавства дају дефиницију времена смрти. Већина ових земаља прихвата познати Харвардски критериј (The Harvard Report) донет 1968. године којим се предвиђа низ тестова од којих се очекује одговор да ли је наступила смрт мозга? Овај тест укључује примену ЕЕГ налаза.

Тзв. мождану смрт као критеријум за одређивање момента смрти познају законодавства: Италије, Француске, Швајцарске, Западне Немачке, Канаде и др.

У САД утврђење смрти је у компетенцији законодавстава федералних држава од којих се већина опредељује за дефиницију смрти мозга. Међутим, неке од савезних држава (Канзас, Мериленд, Вирџинија) дају двоструку дефиницију смрти као престанак респираторно-кардиналне функције и као престанак рада мозга.

Сем законодавства Бугарске која помиње тзв. биолошку смрт коју утврђују три лекара а која означава престанак живота било ког дела човека друге земље не узимају овако строг критериј. Међутим и Бугарска има Закон о пресађивању органа и делова тела и то законодавство регулише случај узимања органа са мртвог даваоца.

У области кривичног законодавства у нас једино Кривични закон СР Хрватске залази у ову материју чл. 174 који гласи:

Тко изврши медицински оправдано пресађивање дијела људског тијела без пристанка даваоца или тко изврши медицински неоправдано пресађивање дијела људског тијела са пристанком даваоца, казнит ће се затвором од шест мјесеци до пет година.

Тко изврши медицински неоправдано пресађивање дијела људског тијела без пристанка даваоца, казнит ће се затвором од једне до осам година.

Тко у сврхе пресађивања узме са људског тијела неки дио прије него што је смрт на прописан начин утврђена, казнит ће се затвором од три месеца до три године.

Како је Кривични закон СР Хрватске донет 1978. године а савезни закон о пресађивању органа и..., као и одговарајући републички прописи из ове области касније, који такође предвиђају кривична дела у том домену, нужно ће морати доћи до усаглашавања ових прописа.

У најкраћем закључку можемо рећи да са становишта позитивних прописа нема сметње узимању органа и делова тела како са живих тако и мртвих даваоца ради пресађивања.

Не види се ни један озбиљнији аргумент који се супротставља овој савременој медицинској методи са морално-етичког становишта.

Ваљало би инсистирати на што потпунијој и прецизнијој правној регулативи у овој области да би се предупредили могући спорови који би нанели велике штете овој пионирској и корисној активности у нашем друштву.

**ЗАКОН О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА
О ОБЛИГАЦИОНИМ ОДНОСИМА**

Члан 1.

У Закону о облигационим односима („Службени лист СФРЈ”, бр. 29/78) у члану 109. додаје се став (2), који гласи:

„(2) Право да захтева утврђење ништавости има и јавни тужилац”.

Члан 2.

У члану 180. речи: „смрћу или телесном повредом”, замењују се речима: „смрћу, телесном повредом или оштећењем, односно уништењем имовине физичког лица”.

После става (1) додају се ст. (2), (3) и (4), који гласе:

„(2) Организатори, учесници, подстрекачи и помагачи у актима насиља или терора, јавним демонстрацијама и манифестацијама које су усмерене на подривање уставом утврђеног друштвеног уређења, немају право на накнаду штете по овом основу.

(3) Друштвено-политичка заједница има право и обавезу да захтева накнаду исплаћеног износа од лица које је штету проузроковало.

(4) То право застарева у роковима прописаним за застарелост потраживања накнаде штете”.

Члан 3.

У члану 277. став (1) речи: „по виђењу” замењују се речима: „орочене без утврђене намене преко годину дана”.

У ставу (3) речи: „из претходног става овог члана” бришу се.

Члан 4.

У члану 399. став (3) речи: „она износи шест одсто, а у обавезама проистеклим из уговора у привреди осам одсто годишње”, замењују се речима: „између појединаца важи каматна стопа која се у месту испуњења плаћа на штедне улоге по виђењу, а између других лица важи каматна стопа коју банка или друга банкарска организација плаћа, односно уговара за такву или сличну врсту посла”.

Члан 5.

У члану 410. став (2) у другом реду, после речи: „дужник” реч: „не” брише се.

Члан 6.

Одредбе члана 2. овог закона примењују се и на накнаду штете настале од 1. јануара 1981. године.

Члан 7.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ“.

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

На седници Управног одбора одржаној 20. 09. 1985. године, донета су следећа решења:

1) Председник Милан Миковић поднео је извештај Управном одбору са седнице Секције за друштвено-политички систем ПК ССРНВ.

Уводну реч на поменутој седници поднела је др Даринка Недељковић, покрајински секретар за правосуђе и управу. Расправљало се о Анализи о стању и организованости служби правне помоћи и адвокатуре у Војводини.

Ова Анализа је разматрана и на седници Извршног већа САПВ, и усвојена без дискусије.

Седници Секције за друштвено-политички систем председавао је проф. др Боривој Пупић, а присуствовали су још: Нада Рамадановић, члан Председништва ПК ССРНВ, представници Покрајинског секретаријата за правосуђе и управу, секретари Комисија за представке и притужбе грађана, представници Служби за пружање правне помоћи из неколико општина, те адвокати Милан Миковић, Боривој Јекић, мр Војислав Попадић, Имре Варади и административни секретар Сава Поповић.

Председник Миковић је упознао присутне са порастом броја адвоката и адвокатских приправника у Војводини.

Поменуто је и питање важења Друштвеног договора о усклађивању обавеза адвоката за задовољавање опште друштвених и заједничких потреба, који је у пракси дао резултате, а после доношења Друштвеног договора о усклађивању пореске политике, присутна је иницијатива за иступ општина из тог Друштвеног договора. На секцији је то питање разматрано и подржан је предлог Адвокатске коморе да се Друштвени договор о усклађивању обавеза адвоката за задовољавање опште друштвених и заједничких потреба одржи на снази.

Било је речи и о службама правне помоћи, о њиховој делатности, те је заузет став да службе правне помоћи организоване при општинама треба да се развијају у досадашњим облицима, с тим да превасходно треба да пружају правну помоћ лицима са малим приходима.

Поменута је и проблематика плаћања доприноса и исплате личних доходака адвокатским приправницима, те је наведен пример да у неким општинама адвокати треба да исплаћују виши лични доходак својим адвокатским приправницима од личних доходака који се исплаћују судијским приправницима.

На крају је председник обавестио Секцију о учешћу наше делегације на Скупштини и Конгресу МУА.

2) Председник Миковић је поднео извештај Управном одбору о учешћу југословенске делегације на Конгресу МУА.

Учешће југословенске делегације на Конгресу МУА оцењује се као активно и веома успешно. Посебно је позитивно оцењен рад Комисије за питање страних радника на раду у иностранству, којој је председавао др Јожеф Варади. На Комисији се расправљало питање „Пружање правне помоћи радницима мигрантима“. Закључено је да Комисија треба да прерасте у сталну комисију МУА.

За потпредседника МУА испред Савеза републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије изабран је Ђорђе Ђуришић, адвокат у Београду.

3) Административни секретар Сава Поповић информисе Управни одбор да је у вези захтева Савеза за доношење Закона о изменама кривичног закона СФРЈ (чл. 133. КЗ СФРЈ) одржана заједничка седница Комисије за статутарна и нормативна акта и Комисије за прописе и правну праксу које су подржале иницијативу Савеза с тим да се уз разлоге Савеза додају и разлози објављени у чланку Слободана Бељанског у „Гласнику“ Коморе.

На истој седници разматрано је и питање пензионисања адвоката по сили Закона, те су Комисије донеле заједнички закључак да на адвокате не би требало примењивати члан 120. Закона о радним односима САПВ. Надаље је закључено да треба организовати јавну расправу на тему судова удруженог рада.

4) Решењем број 314/85 уписује се у Именик адвоката Кеслер Мишам, дипл. правник из Бача, са седиштем адвокатске канцеларије у Бачу, Ул. М. Тита бр. 41, а са даном 16. X 1985. године.

5) Решењем број 331/85 уписује се у Именик адвокатских приправника Лазин Зоран, са адвокатско-приправничком вежбом код Антић Тихомира, адвоката у Пландишту. Адвокатско-приправничка вежба тече од 16. X 1985. године.

6) Решењем број 310/85 брише се из Именика адвоката Радишић Станиша, адвокат из Ковина, са даном 2. 09. 1985. године, због пресељења седишта своје адвокатске канцеларије на територију Основне адвокатске коморе у Пожаревцу.

7) Решењем број 316/85 брише се из Именика адвоката Костић Весна, адвокат у Панчеву, са даном 29. 08. 1985. године, због пресељења седишта своје адвокатске канцеларије на територију Основне адвокатске коморе у Београду.

8) Решењем број 323/85 брише се из Именика адвоката Јоковић Богдан, адвокат у Новом Саду, са даном 31. 08. 1985. године због пресељења седишта своје адвокатске канцеларије на територију Основне адвокатске коморе у Београду.

9) Решењем број 308/85 брише се из Именика адвокатских приправника Хил Иван, адвокатски приправник из Бачког Петровца, са адвокатско-приправничком вежбом код Хил Јосипа, адвоката у Бачком Петровцу, а са даном 3. I 1985. године.

10) Решењем број 312/85 брише се из Именика адвокатских приправника Заклан Миленко, адвокатски приправник из Инђије, са адвокатско-приправничком вежбом код Вуксановић Владимира, адвоката у Инђији, а са даном 31. XII 1984. године.

11) Решењем број 305/85 брише се из Именика адвокатских приправника Иванчевић Лидија, адвокатски приправник из Новог Сада, са адвокатско-приправничком вежбом код Перваз Јована, адвоката у Новом Саду, а са даном 22. 08. 1985. године.

12) Решењем број 311/85 евидентира се уговор о пружању правне помоћи и заступању склопљен између Маријански Лазара, адвоката из Суботице, и УТРО „Палић“ ООУР Хотел „Patria“ из Суботице, од 26. 08. 1985. године.

13) Након извештаја Хил Јосипа, благајника Управног одбора о стању средстава на жиро-рачуну Коморе, и увида у укупна дуговања адвоката Комори, Управни одбор је донео следећу одлуку:

Дисциплинском тужиоцу и његовим заменицима доставиће се списак дужника са износима дуговања, са налогом да покрену поступак за суспензију адвоката дужника.

Утужиће се сви адвокати — дужници који нису измирили своја дуговања Комори закључно са другим кварталом ове године, а од 1. X 1985. године, ће се утуживати и за трећи квартал 1985. године.

Управни одбор

УМЕТНИЧКО ВЕЧЕ

Организациони одбор позива све адвокате, адвокате у пензији и адвокатске приправнике који се баве уметношћу, да узму учешћа у уметничкој вечери, која ће се одржати 6. децембра 1985. године у просторијама Адвокатске коморе Војводине, са почетком у 20 часова.

Своја уметничка дела (до три сликарска рада, три песме, једна кратка прича, одломак из приповетке или романа, неколико афоризама, назнака музичке нумере) треба доставити на адресу АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ, Змај Јовина бр. 20/1 НОВИ САД — са назнаком „ЗА УМЕТНИЧКО ВЕЧЕ“.

Организациони одбор

СА XXII СЕДНИЦЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ АДВОКАТА ОДРЖАНЕ 20. 09. 1985. У НОВОМ САДУ

1

На Конференцији адвоката су усвојени следећи критеријуми за изборе органа Коморе и распоред и број места у органима Адвокатске коморе Војводине по регионима.

А) ОПШТИ КРИТЕРИЈУМИ

1. Приликом предлагања кандидата за органе Коморе треба водити рачуна о његовом угледу као правника и адвоката, те његовом моралном и политичком лику.

2. У органе Коморе, а нарочито на руководеће функције, треба предлагати адвокате који су својим досадашњим радом у адвокатури показали да имају искуство и интерес за рад у професионалним организацијама адвоката и да уживају већи друштвени углед.

3. Треба водити рачуна о томе да припадници народа и народности буду сразмерно представљени у органима Коморе.

4. Приликом састављања кандидатске листе треба водити рачуна и о томе да адвокати буду и територијално заступљени у органима Коморе.

5. Приликом предлагања за члана било ког органа Коморе треба водити рачуна о принципу да се нико не предлаже у исти орган више од два пута узастопно, водећи рачуна о потребном континуитету у раду органа Коморе.

Б) ПОСЕБНИ КРИТЕРИЈУМИ

1. Уколико једно те исто лице буде предложено на више функција, тада ће дотични кандидат бити дужан да најкасније до дана Конференције изјави које се кандидатуре прихвата.

2. Према одредбама Кодекса професионалне етике адвоката сваки адвокат треба да прихвати кандидатуру пошто то представља част за сваког предложеног. У случају ако адвокат из оправданих разлога не прихвати кандидатуру, дужан је да одмах по сазнању о кандидовању обавести своју Општинску организацију о неприхватању кандидатуре како би дотична Општинска организација била у могућности да уместо њега одреди другог кандидата.

3. У смислу Статута је број кандидата за сваку функцију у органима Коморе неограничен, но такође је предвиђено да како за руководеће органе, тако и за све остале функције, треба предложити најмање два кандидата.

Руководеће функције Коморе су: председник, три потпредседника Управног одбора, Дисциплински тужилац, председник Дисциплинског суда, председник Вишег дисциплинског суда.

4. Позивом на члан 140. и 141. Статута и члан 3. и 4. општих критеријума, адвокати се разврставају у регионе по седиштима Виших судова.

Региони су следећи:

1. територија Вишег суда у Новом Саду са	152 адвоката
2. територија Вишег суда у Панчеву са	64 адвоката
3. територија Вишег суда у Сомбору са	33 адвоката
4. територија Вишег суда у Ср. Митровици са	45 адвоката
5. територија Вишег суда у Суботици са	54 адвоката
6. територија Вишег суда у Зрењанину са	47 адвоката

5. Општинска организација адвоката у седиштима Виших судова са зваће на заједничку седницу све остале Општинске организације адвоката са територије свог Вишег суда (међуопштинска конференција адвоката) ради одређивања својих кандидата, а према кључу напоменутом у тачки 6. с тим да могу ставити своје предлоге у погледу кандидата за руководеће функције у Комори из редова адвоката и ван седишта својих виших судова.

6. Распоред и број места у органима Коморе по појединим регионима је следећи:

Управни одбор

А. Нови Сад	5, од тога 1 председник
Б. Зрењанин	2, од тога 1 потпредседник
В. Сремска Митровица	2, од тога 1 потпредседник
Г. Сомбор	1, од тога 1 потпредседник
Д. Панчево	2,
Ђ. Суботица	2,

Дисциплински тужилац и два заменика

А. Нови Сад	2, од тога Дисц. тужилац
Б. Зрењанин	1,

Дисциплински суд

А. Нови Сад	3, од тога 1 председник
Б. Суботица	3, од тога 1 зам. председника
В. Панчево	2,
Г. Сомбор	2,
Д. Сремска Митровица	2,
Ђ. Зрењанин	2,

Виши дисциплински суд

А. Нови Сад	2, од тога 1 зам. председника
Б. Панчево	2, од тога 1 председник
В. Сомбор	2,
Г. Суботица	2,
Д. Сремска Митровица	2,
Ђ. Зрењанин	2,

Комисија за контролу финансијског пословања

А. Суботица	1, председник
Б. Нови Сад	1, члан
В. Сремска Митровица	1, члан
Г. Зрењанин	1, заменик
Д. Сомбор	1, заменик

II

Конференција је утврдила одлуку Управног одбора Адвокатске коморе Војводине да се почев од 1. 09. 1985. године:

- а) чланарина повиси на 1.800.- дин. месечно;
- б) посмртнина повиси на 400.- дин. по смртном случају;
- в) уписнина повиси на 10.000.- динара, приликом уписа у Именик адвоката.

Предлози утврђени под а), б) и в) примењиваће се од 1. IX 1985. године па надаље.

III

Конференција адвоката утврдила је одлуку Управног одбора Адвокатске коморе Војводине по којој се на адвокате не би примењивало пензионисање по сили Закона.

СА XXIII СЕДНИЦЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ АДВОКАТА ОДРЖАНЕ 18. 10. 1985. У НОВОМ САДУ

На XXIII Конференцији адвоката одржаној 18. октобра 1985. године у просторијама Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду донете су следеће одлуке:

1) Утврђена је кандидатска листа за изборе органа Коморе, која је састављена сходно одредбама члана 143. Статута.

За изборне органе Коморе, на основу предлога Општинских организација адвоката у смислу члана 81. тачка 7. Статута Адвокатске коморе Војводине, Конференција адвоката утврдила је

КАНДИДАТСКУ ЛИСТУ

ПРЕДСЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА (бира се један)

I 1. (1) ЦАРИЋ
БРАНКО
Нови Сад | 2. (2) ЈЕКИЋ
БОРИВОЈ
Нови Сад |
|--------------------------------------|-------------------------------------|

ПОТПРЕДСЕДНИЦИ УО (бира се три)

I 1. (3) БУДИШИН
ДУШАН
Кикинда	2. (4) ШУТОВИЋ
РАДОЊА
Зрењанин	
II 1. (5) ЂУКАНОВИЋ
ВАСИЛИЈЕ
Кула	2. (6) ЈЕЛОВАЦ
НИКОЛА
Сомбор	3. (7) ЗЕКОВИЋ
ДИМИТРИЈЕ
Оџаци
III 1. (8) МИЛИЋ
МИЛИВОЈЕ
Сремска
Митровица	2. (9) РАШОВИЋ
ВОЈИСЛАВ
Ср. Митровица	

УПРАВНИ ОДБОР (бира се десет чланова)

I 1. (10) АЊЕЛИЋ
СТЕВАН
Нови Сад	2. (11) ШЕЋЕРОВ
МИОМИР
Нови Сад	3. (12) ВОРГИЋ
Др НИКОЛА
Нови Сад
II 1. (13) БАЧИЋ
СЛОВОДАН
Панчево	2. (14) КЕСИЋ
ЉУБИША
Панчево	3. (15) ТАМИНЦИЋ
Мр ВЛАДИМИР
Панчево

III 1. (16) БЕЉАНСКИ
СЛОБОДАН
Нови Сад	2. (17) ДОБРОСАВЉЕВ
МИЛАН
Нови Сад	3. (18) ШОЋ
БОЖИДАР
Беоцин
IV 1. (19) БОТИЋ-РАКИЋ
БРАНИСЛАВА
Нови Сад		2. (20) МАРИЋ
ЈОВАНКА
Нови Сад
V 1. (21) ЋУРЧИН
ДУШАН
Панчево	2. (22) ЕРБЕС
ДУШАН
Панчево	3. (23) ЈАКОВЉЕВИЋ
БРАНИСЛАВ
Панчево
VI 1. (24) ДАМЈАН
ЂОРЂЕ
Зрењанин		2. (25) СЕКЕЉ
ЈОВАН
Зрењанин
VII 1. (26) ДУЛИЋ РУЖА
Суботица		
VIII 1. (27) ЕРДЕЉАН
АЛЕКСАНДАР
Сремска
Митровица	2. (28) ГРАБОВАЧКИ
БОРИВОЈ
Инђија	3. (29) ТРУХАР
ВЛАДИМИР
Ср. Митровица
IX 1. (30) ЈУХАС АНТАЛ
Бачка Топола		
X 1. (31) ЛОТИНА
МИРОСЛАВ
Нови Сад		2. (32) ЗДЈЕЛАР
МИРОСЛАВ
Нови Сад

ДИСЦИПЛИНСКИ ТУЖИЛАЦ

I 1. (32) ДОБРОСАВЉЕВ
МИЛАН
Нови Сад | 2. (33) КЕЦОЈЕВИЋ
ДРАГУТИН
Нови Сад |
|--|---|

ЗАМЕНИЦИ ДИСЦИПЛИНСКОГ ТУЖИОЦА (бира се два)

I 1. (34) ЛАКОВИЋ
МИЛОРАД
Нови Сад	2. (35) ОБШУСТ
ПАВЕЛ ЈАН
Нови Сад
II 1. (36) СТАНИЋ
ДУШАН
Зрењанин	2. (37) ЗЕКИЋ
ДРАГОЉУБ
Зрењанин

ПРЕДСЕДНИК ДИСЦИПЛИНСКОГ СУДА

I 1. (38) ЈАНЧИЋ
РАДОВАН
Нови Сад | 2. (39) РАДОЈЧИЋ
ЛАЗАР
Нови Сад |
|---|---------------------------------------|

ЗАМЕНИК ПРЕДСЕДНИКА ДИСЦИПЛИНСКОГ СУДА

- I 1. (40) КОНЦ ИШТВАН
Кањижа

ЧЛАНОВИ ДИСЦИПЛИНСКОГ СУДА (бира се дванаест)

- I 1. (41) АРСЕНИЈЕВИЋ
СЛОБОДАН
Сомбор

II 1. (42) ХАЛУПА
АНДРЕЈА
Алибунар	2. (43) РУЖИЋ
ГРАДИМИР
Вршац
III 1. (44) КОЛАРСКИ
СЛАВКО
Кикинда	2. (45) САИЧИЋ
БРАНКО
Зрењанин
IV 1. (46) ЛАПАДАТ
ЛИВИЈУС
Зрењанин	2. (47) ПОПОСКИ
АНДРЕЈА
Нови Бечеј
V 1. (48) МАТИЈЕВИЋ
ЈОВАН
Шид	2. (49) ВУКАЈЛОВИЋ
БОШКО
Рума
VI 1. (50) МИЛАКОВ
МИЛОРАД
Панчево	2. (51) СТРОЈИЋ
СИМА
Ковачица
VII 1. (52) МИЛИЋ
ДУШАН
Нови Сад	
VIII 1. (53) НОВАЧИЋ
АНТУН
Стара Пазова	2. (54) РЕБИЋ
СЛОБОДАН
Ср. Митровица
IX 1. (55) ПЛАЧКОВ
ЂОРЂЕ
Нови Сад	2. (56) ПОЉАЧКИ
ДИМИТРИЈЕ
Нови Сад
X 1. (57) ТОДОРОВИЋ
ВЛАДИМИР
Кула	
XI 1. (58) ТОМАСОВИЋ
МИРЈАНА
Суботица	
XII 1. (59) ЗАКИЋ
МЛАДЕН
Суботица	

ПРЕДСЕДНИК ВИШЕГ ДИСЦИПЛИНСКОГ СУДА

I 1. (60) ЈОВАНОВИЋ
ДРАГОЉУБ
Панчево | 2. (61) СТОШИЋ
ДРАГОМИР
Панчево |
|--|---------------------------------------|

ЗАМЕНИК ПРЕДСЕДНИКА ВИШЕГ ДИСЦИПЛИНСКОГ СУДА

I 1. (62) ИВАНЧИН
НИКОЛА
Нови Сад | 2. (63) КНЕЖЕВИЋ
СЛОБОДАН
Нови Сад | 3. (64) МАРКИЋЕВИЋ
МИЛАН
Нови Сад |
|---|--|---|

ЧЛАНОВИ ВИШЕГ ДИСЦИПЛИНСКОГ СУДА (бира се десет)

I 1. (65) БАЧУЈКОВ
СЛАВКО
Панчево	2. (66) КОВАЧЕВИЋ
ДАНИЛО
Вршац
II 1. (67) ЈАСИКА
НИКОЛА
Ипђија	2. (68) ВЕСКОВИЋ
ЖИВКО
Ср. Митровица

III 1. (69) ЛАЗИЋ
ДРАГУТИН
Сомбор	
IV 1. (70) ЛОШОЊИ
Др АУРЕЛ
Суботица	
V 1. (71) НАДЛАЧКИ
ЂУРА
Сомбор	
VI 1. (72) НЕСТОРОВ
МИРКО
Зрењанин	2. (73) РАДИШИЋ
МИХАЈЛО
Зрењанин
VII 1. (74) НЕШИЋ
ЗОРАН
Сремска
Митровица	2. (75) НЕШКОВИЋ
СТРАХИЊА
Шид
VIII 1. (76) ПРИМОВИЋ
ЖИВКО
Темерин	2. (77) ВЕБЕР
ЂОРЂЕ
Нови Сад
IX 1. (78) РАНКОВ
КОНСТАНТИН	2. (79) ВАРАДИ
ИМРЕ
Зрењанин
X 1. (80) РУДИНСКИ
НИКОЛА
Суботица	

ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ ЗА ПРЕГЛЕД ФИНАНСИЈСКОГ ПОСЛОВАЊА

- I 1. (81) ФОДОР
ТИБОР
Палић

ДВА ЧЛАНА КОМИСИЈЕ ЗА ПРЕГЛЕД ФИНАНСИЈСКОГ ПОСЛОВАЊА

I 1. (82) ФИЛИПОВИЋ
МИРОСЛАВ
Инђија	2. (83) ТАЈКОВИЋ
ЂОРЂЕ
Ср. Митровица
II 1. (84) МИЛИЋ
ТОМИСЛАВ
Нови Сад	2. (85) УЗЕЛАЦ
ХЕЛЕНА
Нови Сад

ДВА ЗАМЕНИКА ЧЛАНА КОМИСИЈЕ ЗА ПРЕГЛЕД ФИНАНСИЈСКОГ ПОСЛОВАЊА

I 1. (86) ПЕРНАТ
МИЉАН
Зрењанин	2. (87) ТАТИЋ
ЧЕДОМИР
Зрењанин
II 1. (88) ТУЦАКОВИЋ
РУЖИЦА
Сомбор	

НАПОМЕНА: Конференција адвоката саставила је кандидатску листу на основу члана 143. Статута Адвокатске коморе Војводине који гласи: „Кандидатска листа садржи кандидате за све органе које бира Скупштина. Функције за поједине органе на кан-

дидатској листи се сврставају по вертикалном редоследу, означене римским бројевима, а кандидати за поједине функције се наводе хоризонтално за редом по абецедном редоследу, означени арапским бројевима".

2) Именована је Изборна комисија у саставу:

Председник комисије: Чубрило Станко, адвокат Панчево

Чланови Комисије: Грчки Александар, адвокат Мол
Бошњак Ђура, адвокат Сомбор

Заменици чланова Изборне комисије:

Ивачковић Драган, адвокат Нови Сад
Ахимовић Слободан, адвокат Ср. Митровица
Козомора Милан, адвокат Нови Сад

3) Утврђен је завршни рачун Адвокатске коморе Војводине за 1984. годину.

4) Утврђен је предлог Управног одбора да чланарина адвоката буде 2.000.- динара месечно, почев од 1. IX 1985. године, до 31. XII 1985. године, а од 1. I 1986. године па надаље на 2.500.- дин. месечно по адвокату.

Утврђен је план прихода и расхода до краја 1985. године (ребаланс).

5) Утврђен је предлог плана прихода и расхода за 1986. годину.

ГОДИШЊА СКУПШТИНА АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ПОСЕБНИ ДЕО

(период од 31. XII 1983. до 31. XII 1984. године)

Адвокати

У току 1984. године бројно стање адвоката у односу на 1983. годину је повећано.

На дан 31. XII 1983. године у Именику адвоката је било уписано 356 адвоката, док је истог датума 1984. године уписаних било 397 адвоката.

У току 1984. године уписано је 55 адвоката док је 1983. године уписано 45, тј. 10 адвоката је уписано више током 1984. године.

1984. године брисано је мање адвоката у односу на претходну годину, 1984. године брисано је 19, а 1983. године 30 адвоката, тј. 11 адвоката мање у 1984. години.

Подједнако су се уписивали правници који су претходно били адвокатски или судски приправници, судије; јавни тужиоци, односно заменици и сл., како незапослени (било стварно или потенцијално) тако и запослени у радним организацијама.

Најмање брисања је било због одласка у пензију. Затим осам адвоката је преселило седиште адвокатске канцеларије на територију друге Адвокатске коморе, док их је 3 умрло.

У протеклој години 8 адвоката је променило седиште адвокатске канцеларије. Одређено је два преузиматеља адвокатских канцеларија. Одређен је један привремени заменик, док је један разрешен. Одређено је 15 бесплатних заступника (један је разрешен), оформљене су три Удружене — заједничке адвокатске канцеларије док су се две расформирале. Један адвокат је приступио Адвокатској радној заједници „Адвокатски биро“. Евидентирано је пет уговора о пружању правне помоћи са уговореним паушалом. Један адвокат је наставио са обављањем делатности по повратку из ЈНА. Издато је 41 потврда и уверења.

Адвокатске канцеларије распоређене су у местима седишта судова док их је 16 ван места седишта суда.

Дана 31. XII 1984. године од уписаних 397 адвоката, седишта адвокатских канцеларија по Општинским организацијама адвоката су била: Општинска организација адвоката Нови Сад 129, од чега у Новом Саду 103, Општинска организација адвоката Бачка Топола 8, Општинска организација адвоката Бечеј 11, Општинска организација адвоката Инђија 6 Општинска организација адвоката Кикинда 8, Општинска организација адвоката Панчево 45, Општинска организација адвоката Рума 12, Општинска организација адвоката Сента 12, Општинска организација адвоката Стара Пазова 5, Општинска организација адвоката Сомбор 32, Општинска организација адвоката Сремска Митровица 23, Општинска организација адвоката Суботица 41, Општинска организација адвоката Титов Врбас 10, Општинска организација адвоката Вршац 19, Општинска организација адвоката Зрењанин 37.

Стање старосне структуре на дан 31. XII 1984. године:

До 30. година 41 адвокат, од 30 — 50 година 215 адвоката, од 50 — 65 година 118 адвоката и преко 65 година 23 адвоката.

Адвокатски приправници

У Именику адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду на дан 31. XII 1983. године било је уписано 62 адвокатска приправника, а дана 31. XII 1984. године било је уписано 79 адвокатских приправника.

У току 1984. године уписано је 39, а брисано 22 адвокатска приправника, од којих се шест уписало у Именик адвоката, 5 су засновали радни однос, док је осталима престала вежба због истека законског рока.

У току 1984. године четири адвокатска приправника је променило адвокатско-приправничку вежбу у другу адвокатску канцеларију; један је прекинуо адвокатско-приправничку вежбу због одслужења војног рока, док су двојица наставили адвокатско-приправничку вежбу након одслужења војног рока.

Већина приправника обавља адвокатско-приправничку вежбу у Новом Саду.

Просек старосне структуре око 25 година.

РАД ОРГАНА КОМОРЕ

Скупштина

Адвокатска комора Војводине одржала је редовну годишњу Скупштину 14. октобра 1984. године у Великој сали Вишег суда у Зрењанину. Редовна скупштина Адвокатске коморе Војводине је:

- 1) Усвојила Завршни рачун Адвокатске коморе Војводине за 1983. годину;
- 2) Усвојила биланс прихода и расхода Адвокатске коморе Војводине на дан 31. XII 1984. године;

3) Усвојила Финансијски план прихода и расхода за 1985. годину;

4) Усвојила је нову Тарифу о наградама и накнади трошкова за рад адвоката, и наложила Управном одбору да на основу члана 17. став 2. Закона о адвокатури и служби правне помоћи, достави Извршном већу Скупштине САП Војводине, ради давања сагласности за примену нове Тарифе;

5) Закључила је да у сагласности са Друштвеним договором о усклађивању обавеза адвоката за задовољавање опште друштвених и заједничких потреба треба сачинити Анализу о стању у адвокатури САП Војводине и тај материјал доставити Покрајинској конференцији Социјалистичког савеза радног народа Војводине.

6) Закључила је да је нужно побољшати однос између адвокатуре и средстава информисања, како би се јавност путем средстава информисања обавештавала не само о проблемима него и о позитивним резултатима адвокатуре у САП Војводини.

7) Закључила је да се предложи Савезу републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије да се покуша извршити усклађивање методологије за доношење Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката како би биле приближне истој на територији целе Југославије.

8) Усвојила извештај председника Управног одбора о раду органа Коморе између две Скупштине.

Конференција адвоката

Конференција адвоката одржала је седницу 7. септембра 1984. године у Новом Саду на којој је утврдила:

1) Коначан текст предлога измена и допуна Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката.

2) Предлог чланарине-доприноса Комора чланица Савезу републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије за 1985. годину на 100 динара месечно по адвокату.

Управни одбор

Рад Управног одбора у 1984. години одвијао се нормално. Одржано је 10 редовних седница на којима је донето 363 записничких решења.

На седницама Управног одбора учествовали су и други органи Адвокатске коморе Војводине и то: председник Вишег дисциплинског суда, Дисциплински тужилац и председници свих комисија Адвокатске коморе Војводине као и делегат Већа удруженог рада Скупштине САПВ.

Дисциплински тужилац

У 1984. години оформљено је 55 предмета. У истој години у 14 предмета поступак је обустављен.

РАД КОМИСИЈА УПРАВНОГ ОДБОРА

Комисија за праћење и примену Друштвеног договора о усклађивању обавеза адвоката за задовољавање опште-друштвених и заједничких потреба

У праћењу примене Друштвеног договора, нису уочени нарочити проблеми посматрано и упоређено са претходним периодом.

Односи са друштвено-политичким заједницама су углавном били коректни.

Проблем је постојао само код Општинске организације адвоката у Сремској Митровици. Неспоразуми су настали на питању објективизирања пријављених прихода адвоката, али су уз активно учешће органа Коморе и политичких структура превазиђени.

Уочено је да су неке општине увеле паушално опорезивање адвоката (Сомбор, Ада), а то такође представља одступање од Друштвеног договора, што може да буде неповољно по адвокате у каснијем временском периоду, о чему би требало повести рачуна и инсистирати на Друштвеном договору као трајном опредељењу.

Такође постоји одступање од духа Друштвеног договора у делу где је утврђено да су адвокати у односу на радне људе у удруженом раду у приближно истом друштвеном и материјалном положају у погледу обавезног одласка у пензију након остварених оптималних услова.

Адвокати су у томе делу захтевали да се не изједначе са радним људима за које је ова обавеза императивна.

Комисија за преглед финансијског пословања

Комисија за финансијско пословање је прегледала пословање за обрачунску 1984. годину па се констатује да је пословање вођено у оквиру законских и других прописа.

Све евиденције вођене су уредно и по правилима финансијског пословања. Прописани извештаји као и Завршни рачун за 1984. годину благовремено су и уредно сачињени и предати, и на исте није било примедби.

Стога Комисија предлаже да се овај извештај усвоји.

Комисија за примену Тарифе

Као што је познато, на годишњој скупштини одржаној у Зрењанину, усвојен је нацрт Тарифе који је пре тога Комисија за Тарифу у једном поступку који је обухватао дискусију целокупног чланства и на основу те дискусије израдио а затим усвојио Управни одбор са одређеним изменама.

Након тога уследио је поступак усаглашавања Покрајинског извршног већа са овако усвојеном Тарифом. Овај поступак усаглашавања захтевао је одређене доградње на тада усвојеној Тарифи па је Комисија учествовала у раду на тим исправкама и доградњама тако усвојене Тарифе с тим да се тада радило о исправкама одређених грешака приликом писања те Тарифе. Међутим, у том поступку је поновно дошло до одређених дилема у оквиру оних који треба да дају одобрење на ту овако донету Тарифу. Поновно је искрсла теза о томе како адвокатске услуге потпадају у погледу награђивања под Закон о ценама, па је чак Секретаријат за робни промет и туризам исходио да таква одредба уђе и у Покрајински закон о ценама. Поновно је требало потезати све оне аргументе који су били формулисани приликом доношења Тарифе која је тада још била на снази ради доказивања да је Закон о адвокатури прописао одређени начин доношења адвокатске Тарифе уз сагласност Извршног већа а не управног органа за цене. Наиме, чињеница је да је приликом доношења оне претходне Тарифе било исто таквих дилема па је та дилема разрешена у корист законске одредбе Закона о адвокатури по коме одобрење — сагласност на адвокатску тарифу даје Извршно веће Покрајине. Након савлађивања ових дилема поновно у корист одредбе Закона о адвокатури дошле су и друге примедбе, посебно на висину појединих ставки новодонете Тарифе на скупштини у Зрењанину. Била је стављена генерална примедба да ни једна ставка адвокатске Тарифе, обзиром на протек времена од доношења прошле Тарифе не може прећи повећање од 80%. С тога је Управни одбор донео одлуку којом се налаже Комисији за Тарифу да изради нов нацрт Тарифе на бази тада важеће Тарифе уз повећање 60 до 80%, што је председник комисије био принуђен урадити сам без сазивања седнице, пре свега због краткоће времена које је Комисији стављено на располагање, а у складу са захтевом органа Извршног већа. Тада је извршено једноставно прерачунавање појединих ставки тада важеће Тарифе уз повећање ставки исказаних у апсолутном износу за 80% од ставки везаних за вредност предмета поступка за 60% уз примену текста зрењанинске Тарифе. Ово је у датом року уређено па је тако на основу тог нацрта на поновној ванредној скупштини усвојена нова Тарифа и та Тарифа у законском поступку одобрена, те је она данас на снази.

У исто време Комисија је имала за задатак да одмах ради на изради новог нацрта Тарифе како би ова Тарифа бар на неки начин могла следити економске односе и догађаје који су у међувремену уследили. Овај рад на изради нацрта наредне Тарифе био је прекидан управо оним захтевима који су Комисији постављени ради усвајања већ донете Тарифе од стране Извршног већа па се са озбиљним радом на изради нове Тарифе чекало да Тарифа која још тада није била одобрена, ступи на снагу. Рођена је и идеја да се покуша са усаглашавањем адвокатских Тарифа на нивоу федерације па је Савез адвокатских комора овластио Адвокатску комору Војводине да путем своје комисије за

Тарифу у том правцу да одређене предлоге. Рад на давању ових предлога такође је био успорен већ изнетим разлозима али је Комисија вршила одређене ванседничне међусобне консултације по овом питању, но у том правцу Комисија није донела још никакве конкретне закључке. Већ на првом кораку је било уочено да се не може ићи на изједначавање адвокатских Тарифа на нивоу федерације у погледу висине појединих ставки него да се може говорити о евентуалном уједначавању метода тарифирања рада адвоката. Ово посебно јер сада у погледу појединих република влада прилично шаренило у погледу овог метода. Затим је комисија дошла до утиска радећи по овом питању ван седница да не располаже са довољно података о функционисању појединих тарифа сада важећих у републикама и покрајинама, поготово оних које су по свом методу нове. Уочени су недостаци досадашњег начина тарифирања у адвокатској Тарифи Војводине и потреба да се тај метод мења. Но функционисање оних Тарифа које су по свом методу управо нове, ова комисија није имала могућности проверити нити је имала податке о првим практичним искуствима у примени тих нових метода. Мислимо да би за овај посао требало образовати једну посебну комисију на нивоу Савеза адвокатских комора у коју комисију би били укључени представници ове Коморе али наравно и представници осталих Комора те да би тек таква Комисија могла дати конкретније предлоге у погледу постојања могућности уједначавања Тарифа на нивоу федерације па и у погледу метода таквих Тарифа.

Како овој Комисији међутим пролази мандат то ова размишљања и рад у том правцу остављамо Комисији која ће бити новоизабрана.

Стога закључујемо да иза ове Комисије остаје несвршени посао на изради нове Тарифе за Војводину и посао око усклађивања Тарифе на нивоу федерације што ће остати новој Комисији да доврши.

Комисија за међународне везе

Комисија за међународне везе у 1985. години сем Конгреса МУА септембра 1985. године у Холандији где је Комору представљао председник Управног одбора других међународних активности није имала. У овој години нити је било пријема гостију из иностранства нити пак одлазака у иностранство.

Администрација Адвокатске коморе

У 1984. години измењен је састав администрације утолико што је један радник (административни секретар) споразумно раскинуо радни однос са 1. мартом 1984. године а на исто радно место је запослен нови административни секретар почев од 1. јула 1984. године.

У периоду од 1. марта до 1. јула 1984. године у раду администрације активно је учествовао секретар Управног одбора.

У деловодном протоколу заведено је 472 предмета.

Књиговодство Коморе је вођено према законским нормативима.

Администрација Коморе је била посебно ангажована око припрема седница Управног одбора, Конференције и Скупштине адвоката, затим у раду Комисија Управног одбора, припрема и праћења седница органа друштвено-политичких заједница и организација, техничких припрема штампања и издавања Тарифе спровођења инвентара и сл.

Такође је остварена успешна сарадња са Покрајинским секретаријатом за правосуђе и управу.

Број запослених радника се у протеклој години није мењао.

Координацију рада између Управног одбора и администрације вршили су председник и секретар Управног одбора.

БИЛАНС СТАЊА
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ У НОВОМ САДУ
НА ДАН 31. ДЕЦЕМБРА 1984.

А К Т И В А

Конто	Назив конта	Износ
100	Жиро рачун	1.438.112,00
101	Благајна	2.143,50
120	Потраживања-купци	103.550,00
122	Потраживања по основу доприноса и чланарина	1.094.291,00
140	Потраживања за авансе	250.000,00
198	Остала активна временска разгран.	13.252,00
360, 361	Ситан инвентар у употреби	533.953,25
030	Удружена средства	22.730,05
002	Грађевински објекти	1.893.328,00
003	Опрема	1.306.362,36
008	Остала основна средства	401,15
022	Исправка вредности основних средстава	122.328,50
023	Исправка вредности опреме	122.869,61
080	Новчана средства за заједничку потрошњу	41.147,50
081	Удружена средства за заједничку потрошњу	92.555,15
082	Потраживања по кредитима датим радницима за потребе становања	172.406,75
083	Стамбене зграде и станови у изградњи	61.746,00
УКУПНА АКТИВА		6.780.780,60

П А С И В А

900	Пословни фонд	3.970.496,09
200	Обавезе по обуставама, порезима и доприносима	51.756,50
220	Добављачи	189.899,00
238	Остале обавезе	32.480,00
250	Обавезе по основу личних расхода	106.015,00
280	Обавезе по обустављеним порезима и доприносима на личне расходе	66.311,50
295	Обрачунати приходи	1.197.841,00
296	Део вишка прихода	782.281,91
298	Остала пасивна временска разгран.	3.242,50
980	Фонд за становање	306.109,40
981	Фонд за остала средства зај. потрошње	61.746,00
988	Остале обавезе по основу средстава за заједничку потрошњу	12.601,70
УКУПНА ПАСИВА		6.780.780,60

Руководилац рачуноводства
Марија Адамовић

Председник
Милан Миковић

БИЛАНС ПРИХОДА И РАСХОДА
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ У НОВОМ САДУ
од 1. ЈАНУАРА до 31. ДЕЦЕМБРА 1984.

I. ПРИХОДИ

Конто	Назив конта	динара
711 —	Доприноси и чланарине	4.253.682,00
721 —	Приходи од СИЗ-а	140.400,00
730 —	Приходи од вршења сопствене делатности	788.660,00
768 —	Остали приходи	1.565.282,00
УКУПНО ПРИХОДИ		6.748.024,00

II. РАСХОДИ

	динара
400 — Материјал	647.319,11
401 — Утрошена енергија	31.287,00
402 — Производне услуге других	685.235,00
403 — Непроизводне услуге других	244.690,85
405 — Издаци за репрезентацију	25.022,40
406 — Амортизација	89.058,25
408 — Остали материјални расходи	246.788,00
411 — Накнаде за услуге службе СДК у пл. промету	16.635,80
413 — Премије осигурања	9.454,00
414 — Дневнице за службена путовања	135.412,00
415 — Накнада трошкова превоза на службеном путу и накнада других трошкова радника	107.609,20
418 — Остали расходи	1.283.670,48
430 — Пренета средства другим организацијама	5.000,00
460 — ЛД и накнада ЛД	2.157.342,00
461 — Остали лични расходи	9.049,50
463 — Порези и доприноси из прихода	10.008,50
СВЕГА РАСХОДИ	5.703.582,09
ВИШАК ПРИХОДА	1.044.441,91
СВЕГА:	6.748.024,00

Руководилац рачуноводства
Марија Адамовић

Председник
Милан Миковић

РЕБАЛАНС ПРИХОДА И РАСХОДА
ЗА I — XII 1985.

I. ПРИХОДИ

711	Наплаћена чланарина	6.496.000.—
721	Наплаћено од СИЗ-а за научни рад	250.000.—
730	Наплаћено за „Гласник“	1.270.800.—
	Наплаћено за Тарифу	300.000.—
768	Наплаћени остали приходи	106.170.—
296	Пренос по Завршном рачуну 1984. године	782.282.—
УКУПНИ ПРИХОДИ:		9.205.252.—

РЕБАЛАНС РАСХОДА I — XII 1985.

Конто	Назив конта	Финансијски план расхода за 1985. г.
4000	Трошкови канцеларијског материјала	144.202.—
4001	Трошкови огрева	1.013.205.—
4002	Трошкови бутана	4.960.—
4003	Трошкови материјала за одржавање просторија	19.599.—
4004	Трошкови осталог материјала	3.808.—
4007	Трошкови вредности ситног инвентара	110.000.—
4010	Трошкови електричне енергије	72.227.—
4020	Трошкови штампања „Гласника“ и тарифе	901.907.—
4021	Трошкови инвестиционог одржавања зграде и опреме	15.880.—
4023	ПТТ трошкови	186.120.—
4029	Трошкови производне услуге	79.955.—
4031	Трошкови комуналних услуга	18.091.—
4034	Трошкови ауторских хонорара	249.668.—
4035	Трошкови стручне штампе	35.852.—
4039	Трошкови ТВ и радио претплате	13.800.—
4050	Трошкови репрезентације	78.795.—
406	Трошкови амортизације	206.774.—
4089	Остали материјални расходи преноћишта у земљи у иностранству	539.506.—
411	Трошкови банкарских услуга	25.913.—
4130	Трошкови премије осигурања	36.854.—
4140	Дневнице у земљи	162.900.—
4142	Дневнице у иностранству	97.946.—
4150	Путни трошкови у земљи	57.014.—
4151	Путни трошкови у иностранству	84.800.—
4153	Путни трошкови аутобуске карте РЗ	50.219.—
4180	СИЗ за економске односе са иностранством	97.496.—
4181	СИЗ за грађевинско земљиште	11.118.—
4188	Чланарина Савезу	730.800.—
4189	Остали разни расходи	20.000.—
420	Међународна сарадња	117.209.—
460	Нето ЛД I—XII 85.	2.102.204.—
4600	Доприноси из ЛД	1.387.916.—
461	Уговор о делу	—
463	Порези и доприноси из дохотка	194.342.—
468	Регрес за годишњи одмор	112.092.—
4680	Накнаде и помоћ радним људима	110.000.—
080	ФЗП за остале намене	112.080.—
УКУПНИ РАСХОДИ:		9.205.252.—

Руководилац рачуноводства
Марија Адамовић

Председник
Милан Миковић

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ПРИХОДА И РАСХОДА ЗА 1986. ГОДИНУ

Кonto	Назив конта	Динара
ПЛАН ПРИХОДА		
711	Наплаћени приходи од чланарине	11.730.000.—
721	Наплаћени приходи од СИЗ-а	250.000.—
730	Наплаћени приходи од вршења сопствене делатности	1.713.600.—
768	Наплаћени остали приходи	192.220.—
УКУПНИ ПРИХОДИ:		13.885.820.—

ПЛАН РАСХОДА

I. СРЕДСТВА РАДНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ — лични расходи,		
порези, доприноси и друга наменска средства		6.056.000.—
4000	Трошкови канцеларијског материјала	217.000.—
4001	Трошкови огрева	1.519.800.—
4002	Трошкови бутана	8.400.—
4003	Трошкови материјала за одржавање просторија	29.400.—
4004	Трошкови осталог материјала	5.700.—
4007	Исправка вредности ситног инвентара	110.000.—
4010	Трошкови електричне енергије	108.340.—
4020	Трошкови штампања	1.352.860.—
4021	Трошкови инвестиционог одржавања	23.820.—
4023	ПТТ трошкови	304.560.—
4029	Производне услуге	119.930.—
4031	Трошкови комуналних услуга	27.140.—
4034	Трошкови ауторских хонорара	374.500.—
4035	Трошкови стручне штампе	53.780.—
4039	Трошкови радио претплате	8.100.—
4050	Трошкови репрезентације	118.200.—
406	Трошкови амортизације	250.000.—
4089	Остали материјални расходи	809.300.—
411	Трошкови банкарских услуга	38.870.—
4130	Трошкови премије осигурања	60.280.—
4140	Дневнице у земљи	244.350.—
4142	Дневнице у иностранству	147.000.—
4150	Путни трошкови у земљи	85.520.—
4151	Путни трошкови у иностранству	127.200.—
4180	СИЗ за економске односе са иностранством	160.000.—
4181	СИЗ за грађевинско земљиште	16.680.—
4188	Чланарина Савезу	1.206.000.—
4189	Остали разни расходи	30.000.—
420	Међународна сарадња	175.810.—
463	Порези и доприноси из дохотка	47.280.—
468	Накнада и помоћ радним људима и грађанима	50.000.—
СВЕГА РАСХОДИ:		13.885.820.—

Руководилац рачуноводства
Марија Адамовић

Председник
Милан Миковић

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Др Велибор Лукић, Принцип еквивалентности, монетарни номинализам и индексне клаузуле у облигационом праву (Стручни рад) —	1
Спасоје Мићуновић, Неки аспекти даљег унапређења рада судова удруженог рада (Претходно саопштење) — — — — —	9
Петар Максимовић, Порез на укупан приход грађана (Претходно саопштење) — — — — —	19
Слободан Бељански, Правна сигурност и промена правила о рачунању рокова (Претходно саопштење) — — — — —	34

ПРАВНА ПРАКСА

Милан Добросављевић, Информација о правно-етичким аспектима размењивања и преношења делова људског тела ради пресађивања у сврхе лечења — — — — —	36
---	----

САОПШТЕЊА

Закон о изменама и допунама Закона о облигационим односима —	40
Из седнице Управног одбора — — — — —	42
Са XXII седнице Конференције адвоката — — — — —	45
Са XXIII седнице Конференције адвоката — — — — —	48

ГОДИШЊА СКУПШТИНА АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Извештај — Посебни део — — — — —	53
Биланс стања АКВ — — — — —	60

Уређивачки савет:

Председник:

Никола Вујашиковић
судија Уставног суда Војводине

Светозар Дракулић, заменик јавног правобраниоца Војводине, *Антоније Борић*, саветник покрајинског секретара за правосудје и општу управу, *Никола Јеловац*, адвокат у Сомбору, *Васа Калишки*, адвокат у Панчеву, *Жива Коњевић*, шеф Службе за скупштинске послове Привредне коморе Војводине, *Војислав Маринков*, адвокат у Вршцу, *др Љубиша Милошевић*, редовни професор Правног факултета у Новом Саду, *Душан Мићић*, заменик секретара СИЗ-а за научни рад Војводине, *Милан Рапајић*, адвокат у пензији из Новог Сада, *Војислав Рашовић*, адвокат у Сремској Митровици, *Ласло Цабафи*, директор Кадровског и општег сектора фабрике каучука у оснивању, Зрењанин, *др Петар Шарчевић*, ванредни професор Правног факултета на Ријеци, *Душан Шипка*, председник Општинског суда у Пландишту

Уређивачки одбор:

Главни и одговорни уредник

Сава Савић
адвокат у Новом Саду

Борђе Вебер, адвокат у Новом Саду, *Светозар Добросављевић*, адвокат у Новом Саду, *Мирослав Здељар*, адвокат у Новом Саду, *Живко Киселички*, судија Вишег суда у Новом Саду

Технички уредник:

Мирјана Јовановић

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине, 21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. — Телефон: 29-459. Годишња претплата 1.800,00 дин. Претплата за иностранство 40 US долара. Цена једног броја 150,00 дин.

Тек. рачун 65700-678-2047. Рукописи се не враћају.

У издавању часописа учествује и Самоуправна интересна заједница за научни рад Војводине

На основу мишљења Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу САНП бр. 418—18 од 23. маја 1973. године. *Гласник* је стручна публикација ослобођена основног и посебног пореза на промет.

Штампа: СНП - ООУР Штампарија, Нови Сад, Лазе Телечког 5

